

Osobitosti financijskog sustava

Dimitrov, Elizabeta

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Požega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:504055>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Požega](#)

FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI

ELIZABETA DIMITROV, JMBAG: 0253053389

OSOBITOSTI FINANCIJSKOG SUSTAVA

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2023. godine.

FAKULTET TURIZMA I RURALNOG
RAZVOJA U POŽEGI

PREDDIPLOMSKI STRUČNI UPRAVNI STUDIJ

OSOBITOSTI FINANCIJSKOG SUSTAVA

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA EKONOMSKA POLITIKA

MENTOR: dr.sc. Antun Marinac, prof.struč.stud.

STUDENT: Elizabeta Dimitrov

JMBAG studenta: 0253053389

Požega, 2023. godine

SAŽETAK

Primarni cilj ovog rada je prikaz financijskog sustava, njegovih sastavnica i srž postojanja uopće. Opisati će se financijski sustav općenito, njegova struktura kroz financijska tržišta, institucije, tokove te instrumente, a potkrepljeno s funkcijama. Kako je financijski sustav usko povezan s novcem on je opisan najprije pojmovno a zatim način na koji se povijesno razvijao. Osim institucija koje reguliraju novac prikazane su sastavnice, funkcije te izvori potražnje s novcem. Slijedi prikaz financijskog posrednika kroz Privrednu banku Zagreb d.d. kao praktičnog dijela, a kako bi rad bio tematski zaokružen provedena je anketa o općem znanju i shvaćanju financijskog sustava te prikaz dobivenih rezultata.

Ključne riječi: financijski sustav, novac, banka, štednja, anketa

SUMMARY

The primary goal of this paper is to present the financial system, its components and the core of existence in general. It will describe the financial system in general, its structure through financial markets, institutions, flows and instruments, and supported by functions. How the financial system is closely related to money is described first conceptually and then the way it has historically evolved. In addition to the institutions that regulate money, components, functions and sources of demand with money are presented. The following is a presentation of the financial intermediary through Privredna banka Zagreb d.d. as a practical part, and in order for the work to be thematically rounded up, a survey on general knowledge and understanding of the financial system was conducted and a presentation of the results obtained.

Keywords: financial system, money, bank, savings, survey

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Predmet i ciljevi rada	1
1.2 Metodologija istraživanja	1
1.3. Kratki pregled strukture rada	1
2. FINANCIJSKI SUSTAV, STRUKTURA I FUNKCIJE	3
2.1. Pojmovno određenje financijskog sustava	3
2.2. Struktura financijskog sustava	3
2.2.1. Financijska tržišta	4
2.2.2. Financijske institucije	6
2.2.3. Financijski tokovi.....	8
2.2.4. Financijski instrumenti.....	8
2.3. Funkcije financijskog sustava.....	10
3. TRŽIŠTE NOVCA.....	13
3.1. Pojam novca i razvoj	13
3.2. Funkcije novca.....	14
3.3. Sastavnice ponude novca.....	15
3.4. Izvori potražnje za novcem.....	16
3.5. Institucije kao regulatori i nadzor u Republici Hrvatskoj.....	17
4. POSLOVNA BANKA KAO FINANCIJSKI POSREDNIK NA PRIMJERU PRIVREDNE BANKE ZAGREB D.D.	19
4.1. PBZ d.d. kao financijski posrednik	20
4.2. Usluge koje pruža banka.....	21
4.3. Krediti.....	25
4.4. Investicijsko savjetovanje.....	26
5. ISTRAŽIVANJE KROZ ANKETU O POVJERENJU U FINANCIJSKA TRŽIŠTA I INSTITUCIJE	28
5.1. Rezultati ankete	28
6. ZAKLJUČAK	34
7. POPIS LITERATURE	36
8. PRILOZI.....	39
9. POPIS SLIKA I GRAFIKONA	52
POPIS KRATICA	53

1. UVOD

Financijski sustav pokretač je i okosnica cijelog okruženja, bilo da se radi o nematerijalnim ili materijalnim stvarima. Sustav se proteže kroz integralno funkcioniranje ponajprije države i gospodarstva na globalnoj razini dok na mikropodručju to obuhvaća stanovništvo i domaćinstva. Ipak cjelokupan sustav nije dovoljno proučavati i promatrati kao pojam na razini cijelog gospodarstva već je nužno analizirati svaku sastavnicu i komponentu zasebno.

1.1 Predmet i ciljevi rada

Predmet i svrha ovog rada je prikaz financijskog sustava kroz sve bitne elemente, a na način da se uz saznanja i činjenice potkrijepi životnim primjerima. Postojanje i bit financijskog sustava razlikuje se od države do države. Ponajprije ova teza polazi od pravne regulative vlasti svake zemlje. Svrha rada biti će teorijski i istraživački pristupiti temi i funkcioniranju financijskog sustava. Iako je financijski sustav prividno vrlo jednostavan, on zapravo predstavlja kompleksan pojam. Dio je svačije svakodnevnice, ali se bez proučavanja i istraživanja ne može tako lako pojmiti.

1.2 Metodologija istraživanja

U radu će se, kako bi se došlo do što točnijih i relevantnijih saznanja, koristiti različite metode. Uz literaturu, izvore i pravnu regulativu primijeniti će se:

1. deskriptivna metoda – kao početna metoda gdje će se prikazati i opisati već postojeće spoznaje, empirijski dio i sustav u suštini.
2. metoda istraživanja – povezujući teorijski dio s primjerima poslovne banke
3. metoda analize – vrlo usko povezana s prethodnom metodom istraživanja
4. komparativna metoda – usporedba koja se odnosi na praktični dio u dijelu prikaza financijskog posrednika
5. istraživačka, odnosno statistička uz elemente i naglasak na kvantitativna obilježja te naposljetku grafička demonstracija.

1.3. Kratki pregled strukture rada

Osnovno najprije polazi od pojmovnog određenja samog sustava koji se oslanja na štednju i institucije. Usko povezano s institucijama strukturi se dodaju i financijska tržišta, tokovi i imovina, a zaokruženo zajedno sa funkcijama financijskog sustava.

Sustav još od davnina ne bi funkcionirao i djelovao kao takav da nema novca koji stvara posebno tržište stoga je novac prikazan najprije pojmovno ali i kroz povijesni razvoj. Razmjena, štednja i funkcija obračunske jedinice temeljne su funkcije koje usko, uz ponudu novca predstavljaju monetarne agregate. Tematski cjelina o tržištu novca završava izvorima potražnje za novcem i institucijama koje reguliraju novčane tokove s naglaskom na Republiku Hrvatsku.

Financijski posrednik kao dio financijskog sustava prikazan je praktično na primjeru poslovne banke: Privredne banke Zagreb d.d., a prvenstveno kroz usluge koje pruža ova institucija. Naglasak operativnog dijela je na računima za građane, kreditnim karticama, digitalnim uslugama, štednjama te životnim i neživotnim osiguranjima. Ovaj dio rada zamišljen je na način da se prvo pojmovno predstavi svaka stavka a zatim poveže sa bankom iz primjera.

Kao posljednja cjelina rada slijedi nastavak na već započeti praktični dio, a tematski prateći cijeli prethodni dio apstraktnog dijela rada. Provedena je anketa na unaprijed utvrđenoj populaciji i prikazani su dobiveni rezultati opisno i grafički.

Valja nadodati kako se kroz cijeli rad, a gdje je to moguće i prikladno protežu primjeri i poveznice s naglaskom na Republiku Hrvatsku i aktualne događaje i stanja na tržištu, u gospodarstvu i u financijskom sustavu u globalu.

2. FINANCIJSKI SUSTAV, STRUKTURA I FUNKCIJE

2.1. Pojmovno određenje financijskog sustava

Pojmovno „financijski sustav jedan je od najvažnijih i najnovijih sektora moderne ekonomije. On je vitalni krvotok kojim se kanaliziraju resursi od štediša do ulagača.“ (Samuelson i Nordhaus, 2011:453) Nadalje „financijski sustav skup je institucija (financijskih i državnih tijela), sredstava (financijska imovina) i tržišta koja omogućuju da štednja (neradni novac) nekih gospodarskih subjekata ide u ruke podnositelja zahtjeva za kredit.“ (Financijski sustav u hr.economy-pedia, URL) Detaljnije „sustavom novca i financija kućanstva i poduzeća posuđuju jedni drugima kako bi trošili i ulagali“ (Samuelson i Nordhaus, 2011:454) Povijesno gledano financije, a samim time i sustav, uključivale su banke i dućane dok je to danas veliki svjetski bankarski sustav, tržišta vrijednosnicama, mirovinskim fondovima i širok opseg financijskih instrumenata. Ipak povijesno se financijski sustav uvelike mijenjao u smislu „suvremeni financijski sustavi u velikoj su mjeri određeni imperativima globalizacije i djelovanjem procesa deregulacije, liberalizacije i ubrzanog razvoja tehnoloških inovacija.“ (Olgić Draženović, 2015:2, URL) U suštini kada financijski sustav funkcionira tada dolazi do gospodarskog rasta dok suprotno kada banke propadaju ljudi gube povjerenje u financijski sustav i gospodarski rast je usporen. Može se reći da je financijski sustav indikator svakog gospodarstva neke države, a obuhvaća cijeli financijski sektor uz pravnu regulativu od strane države.(Slika 1)

Slika 1. Sastav financijskog sustava

Izvor: autor

2.2. Struktura financijskog sustava

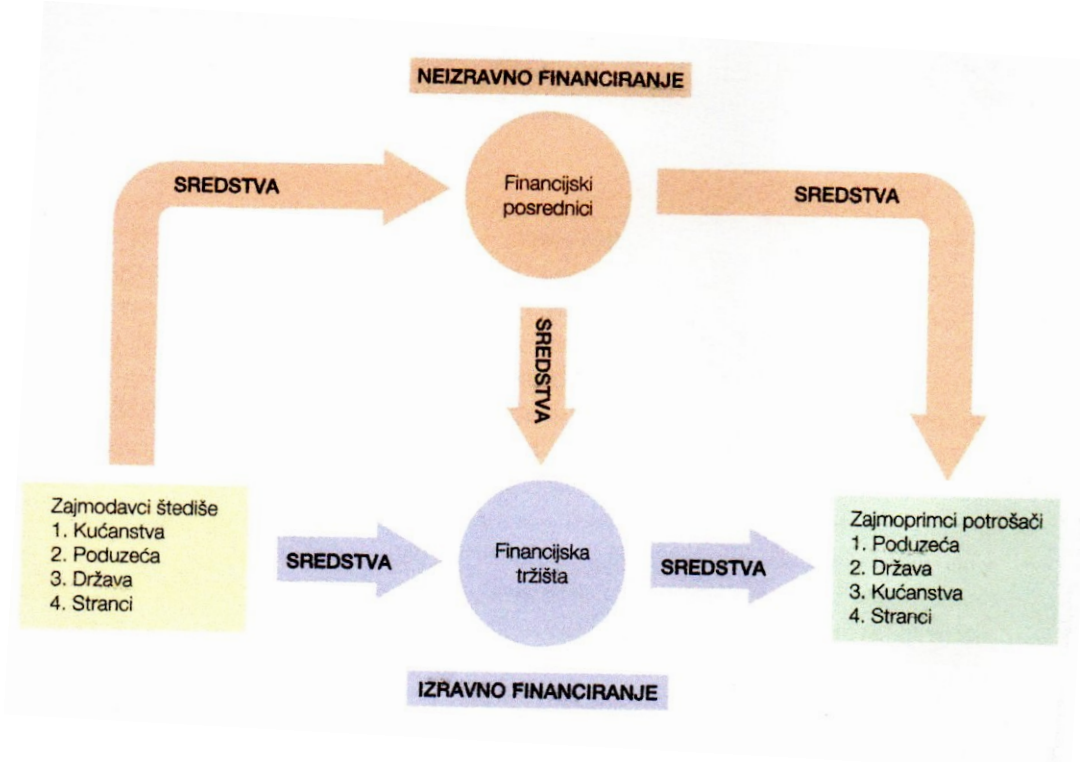
Strukturu financijskog sustava čine financijska tržišta, financijske institucije, financijski tokovi i financijski instrumenti odnosno financijska imovina. Konkretnije „sustav obuhvaća tržišta, poduzeća i druge institucije koje provode u djelo financijske odluke kućanstva, tvrtki i vlada u zemlji i inozemstvu. Važni dijelovi financijskog sustava jesu tržište novca, tržišta imovine s fiksnim kamatnim stopama, kao što su obveznice i hipoteke, tržišna dionica koja omogućuju vlasništvo nad poduzećima i devizna tržišta koja trguju valutama različitih zemalja.“ (Samuelson i Nordhaus, 2011:454) Kada se govori o Republici Hrvatskoj struktura financijskog sustava podrazumijeva kako „financijski sustav zemlje čine njezina valuta i

platni sustav, financijska tržišta, financijske institucije te institucije koje reguliraju i nadziru njihov rad. Okosnica su financijskog sustava Republike Hrvatske kreditne institucije, čiji rad uređuje i nadzire Hrvatska narodna banka.“ (Hrvatska narodna banka, Financijski sustav RH, URL) O HNB-u kao regulatoru i nadzornom tijelu više u točki 3.5 ovoga rada.

2.2.1. Financijska tržišta

„Financijska tržišta obavljaju ključnu ekonomsku funkciju usmjeravanja sredstava od kućanstva, poduzeća i vlada koje su uštedjele višak sredstava trošeći manje od svog dohotka, k onima kojima sredstva nedostaju zato što žele trošiti više od svog dohotka.“ (Mishkin i Eakins, 2019:16) Proizlazi kako „financijska tržišta su srce financijskog sustava, koja određuju volumen raspoloživog kredita, štednje, kamatnu stopu i cijene vrijednosnih papira.“ (Veselica, 1995:35) Usko vezano za formiranje kamatnih stopa i vrijednosne papire „financijska tržišta su u središtu financijskog sustava, i ona određuju volumen raspoloživih zajmova, privlače štednju, te se na njima temeljem sila ponude i potražnje određuje kamatna stopa i cijene vrijednosnih papira.“ (Novak, 2005:8) Prema Srbu i Čuli predmet poslovanja financijskog tržišta su novac i njegove „zamjenice“, a financijsko tržište ne može postojati ako nema tržišnog gospodarstva i već spomenute razvijenosti nacionalnog gospodarstva.

Slika 2. Tijek sredstava kroz financijski sustav

Izvor: Mishkin i Eakins, 2019:16

Kako bi se grafički prikaz tijeka sredstava kroz financijski sustav (Slika 2) mogao što bolje shvatiti potrebno je pojasniti izravno i neizravno financiranje. „Izravnim financiranjem zajmoprimci posuđuju sredstva izravno na financijskim tržištima prodajom vrijednosnica (to su financijski instrumenti o kojima više u točki 2.2.4 ovoga rada) dok neizravnim financiranjem financijski posrednici posuđuju sredstva od zajmodavaca štediša te ih koriste da bi dali zajmove zajmoprimcima potrošačima.“ (Mishkin i Eakins, 2019:16)

Financijska tržišta imaju svoju strukturu odnosno podjelu. Ona obuhvaća: tržište novca i tržište kapitala, primarna i sekundarna tržišta, burze te tržišta dužničkog i vlasničkog kapitala. Kada se govori o tržištu novca odnosno kapitala govori se prvenstveno o vremenskoj dimenziji. Proističe kako je novčano tržište „financijsko tržište na kojem se trguje samo kratkoročnim dužničkim instrumentima (u pravilu onima s originalnim dospeljem manjim od jedne godine); tržište kapitala je tržište na kojim se trguje dugoročnim dužničkim (u pravilu onima s originalnim dospeljem iznad jedne godine) i vlasničkim instrumentima.“ (Mishkin i Eakins, 2019:20)

Bit primarnih i sekundarnih tržišta leži u tome da „glavna razlika između primarnog i sekundarnog tržišta je u tome što je prvo mjesto na kojem se izdaje financijska imovina, a drugo gdje se trguje i razmjenjuje prethodno izdanim financijskim sredstvima.“ (Razlika između primarnog i sekundarnog tržišta u hr.economy-pedia, URL) Tako se za primarno tržište može reći kako se odvija iza zatvorenih vrata a preko ovlaštenih izdavačkih agencija (npr. investicijska banka) dok je sekundarno tržište nešto povoljnije za ulagače budući da su upoznati o karakteristikama proizvoda i sigurno znaju što kupuju.

Burze su zapravo sekundarno tržište a to je mjesto „na kojima se kupci i prodavatelji vrijednosnih papira (ili njihovi agenti ili brokeri) susreću na jednoj centralnoj lokaciji radi trgovanja.“ Prema Samuelsonu i Nordhausu koji su se pri objašnjavanju burze orijentirali prvenstveno na dionice kao vrijednosne papire to je mjesto na kojem se prava vlasništva kupuju i prodaju. Burze se prema imovinsko – pravnom statusu dijele na službene a ustroj je na način da su osnovane kao javne ustanove i pod nadzorom su ovlaštenih tijela državne vlasti te na privatne gdje se osnivaju isključivo kao d.d. Predmet poslovanja burze mogu biti: burze vrijednosnih papira, devizne burze, novčane burze, robne burze i burze usluga. Dvije su osnovne vrste poslova: promptni koji se obavljaju odmah i terminski za čije je obavljanje unaprijed određeno vrijeme izvršavanja. Veoma važne persone na burzovnom tržištu su posrednici: brokeri, džoberi, agenti, agenti mjenjači, dileri i dr. (Burza, URL) U Republici Hrvatskoj jedna je burza a to je Zagrebačka burza koja uz kraće prekide uzrokovane događajima u svijetu djeluje od 1907. godine.

Tržišta dužničkog i vlasničkog kapitala su dva načina na koje se dolazi do sredstava. To se najčešće radi tako da se izda neki dužnički instrument (obveznica, hipoteka) a zajmoprimac vlasniku instrumenta isplaćuje iznos u redovnim intervalima (kamata, glavnica) do određenog datuma odnosno dospijeća. Dospijeće može biti kratkoročno (dospijeva unutar jedne godine), srednjoročno (dospijeće između jedne i deset godina) te dugoročno (dospijeće je deset i više godina). Ako se pak radi o izdavanju vlasničkog kapitala tj. vlasničkih vrijednosnih papira, prvenstveno dionica, predstavljena su potraživanja prema udjelu i imovini. Pojednostavljeno onoliko koliko je uloženo proizlazi i pravo sukladno ulogu. Kod dionica isplaćuje se periodični iznos – dividenda i to su dugoročni vrijednosni papiri budući da nemaju datum dospijeća. (Mishkin i Eakins, 2019)

2.2.2. Financijske institucije

Financijske institucije posrednici su na financijskom tržištu, one prikupljaju novčana sredstva i usmjeravaju ih u financijske plasmane. (Moj-bankar.hr, URL) Prema Samuelsonu i Nordhausu „institucije koje pružaju financijske usluge i proizvode nazivaju se financijskim posrednicima. Financijske institucije od drugih se tvrtki razlikuju u tome što je njihova imovina velikim dijelom financijska, a ne realna, sastavljena od pogona i opreme.“ Proizlazi kako je sinonim za financijske institucije financijski posrednici. Osnovna djelatnost financijskih posrednika obavljanje je poslova novčarskog posredovanja te vršenje pomoćnih poslova vezanih za financijsko posredovanje. „Termin financijski posrednik jednostavno označava posao koji uzajamno djeluje s dvije vrste pojedinaca i institucija u gospodarstvu: (1) deficitno potrošački pojedinci i institucije, čiji su trenutačni troškovi potrošnje i investicija premašili trenutačne prihode i koji zbog toga moraju prikupiti sredstva posuđivanjem; i (2) suficitno-potrošački pojedinci i institucije, čiji su tekući prihodi veći od tekućih troškova potrebnih za kupovinu dobara i usluga te zbog toga imaju višak sredstava koja investiraju ili štede.“ (Rose, 2003:10)

Financijske institucije mogu se dalje razgranati na razne segmente i podvrste. Prvenstveno svaka država ima svoju središnju banku. Na razini EU to je Europska središnja banka (ECB) dok u Republici Hrvatskoj to je Hrvatska narodna banka. O centralnoj banci RH više u poglavlju 3.5. ovoga rada. Zatim „sljedeća važna grupa financijskih institucija su depozitne (kreditne) institucije. U ovu grupu spadaju dobro poznate banke te depozitne štedne institucije (štedionice, kreditne unije, stambene štedionice)“ (Ekonomskabaza.hr, URL) „Banke su tvrtke koje nude financijske usluge i koje stvaraju i prodaju profesionalno vođenje sredstava komitenata te izvođenje mnogih drugih uloga u gospodarstvu.“ (Rose, 2005:7) Više o poslovnoj

banci i uslugama koje pruža kao financijski posrednik u poglavlju 4 ovoga rada a kroz primjer poslovne banke. U depozitne štedne institucije ubrajaju se štedionice, kreditne unije i stambene štedionice. (Slika 3)

Slika 3. Banke i stambena štedionica koje imaju odobrenje za rad

POPIS BANAKA KOJE IMAJU ODOBRENJE ZA RAD	
1.	Addiko Bank d.d., Zagreb
2.	Agram banka d.d., Zagreb
3.	Banka Kovanica d.d., Varaždin
4.	Croatia banka d.d., Zagreb
5.	Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka
6.	Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
7.	Imex banka d.d., Split
8.	Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
9.	J&T banka d.d., Varaždin
10.	Karlovačka banka d.d., Karlovac
11.	KentBank d.d., Zagreb
12.	Nova hrvatska banka d.d., Zagreb
13.	OTP banka d.d., Split
14.	Partner banka d.d., Zagreb
15.	Podravska banka d.d., Koprivnica
16.	Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
17.	Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
18.	Samoborska banka d.d., Samobor
19.	Slatinska banka d.d., Slatina
20.	Zagrebačka banka d.d., Zagreb

POPIS: STAMBENA ŠTEDIONICA KOJA IMA ODOBRENJE ZA RAD	
1.	Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Izvor: autor

Postoje institucije koje se nazivaju ne depozitnim institucijama a to su ugovorne štedne institucije (osiguravajuća društva, mirovinski fondovi), investicijski fondovi i investicijske banke. Kada se govori o osiguravajućim društvima (poduzećima) „pojam uključuje poduzeća životnog osiguranja i osiguranja imovine, kao i poduzeća za osiguranje od nesreća. Mirovinski fondovi institucije su slične poduzećima životnog osiguranja; mogu predvidjeti uz visoku točnost koliko će iznositi njihove godišnje isplate za duga razdoblja u budućnosti.“ (Miller i VanHoose, 1997:97) Investicijski fondovi su oblik ulaganja koji „razlikuje se po strategiji ulaganja, po preporučenom razdoblju ulaganja, po razini rizika kojem je izložena imovina otvorenog investicijskog fonda, pa stoga i po razini potencijalnog prinosa“ (Eurizonam.hr, URL) Investicijska banka je „banka koje je glavni posao prikupljanje novca za kompanije (ili slične organizacije) stavljanjem na tržište novih javnih emisija vrijednosnica dotične organizacije, ili plasiranjem privatnih dugovnih instrumenata kod kreditora.“ (Moj-bankar.hr, URL) U mnogim zemljama prevladava bankocentrični sustav jer je najvažnija institucija banka stoga se za sve ostale institucije može reći kako su nebankovne institucije.

Glavna podjela institucija tj. posrednika je na depozitne i nedepozitne štedne institucije. „Depozitne institucije prikupljaju sredstva primanjem novčanih depozita i ta

prikupljena sredstva plasiraju u obliku kredita. Novčana sredstva mogu prikupljati i na drugačije načine te ih ne moraju sve transferirati u kredite poduzećima i kućanstvu. Kao što je rečeno, depozitne institucije su banke i depozitne štedne institucije.“ Drugim riječima one svojim kreditiranjem mogu stvarati novi novac dok „nedepozitne institucije smiju pribavljati novčana sredstva, ali ne smiju kreirati obveze primanjem depozita. Primanje depozita je u biti obveza za tu instituciju koja je dužna (ima obvezu) isplatiti depozit onome koji ga je položio u tu instituciju. Prikupljena novčana sredstva smiju ulagati u sve oblike imovine pa čak i odobravati kredite.“ (Ekonomskabaza.hr, URL)

2.2.3. Financijski tokovi

„Financijski tijekovi predstavljaju zapravo financijske transakcije koje mogu biti inicijalne ili sekundarne. Inicijalni tijekovi odnose se na emisiju novih financijskih instrumenata, dok sekundarni predstavljaju svaku sljedeću transakciju s tim instrumentom.“ (Repozitorij.efst.unist.hr, URL)

2.2.4. Financijski instrumenti

„Financijska imovina može se definirati kao investicijska imovina čija se vrijednost izvodi iz ugovornog potraživanja onoga što predstavljaju. To su likvidna sredstva jer se ekonomski resursi ili vlasništvo mogu pretvoriti u nešto vrijedno, poput novca. Oni se također nazivaju financijskim instrumentima ili vrijednosnim papirima“ (Hr.know-base.net, URL) Prema Samuelsonu i Nordhausu treba pažnju obratiti na činjenicu da se u financijsku imovinu ne ubraja najvažnija imovina ljudi a to su njihove kuće, koje su za razliku od financijske imovine materijalne. U financijske instrumente ubrajaju se novac, štedni računi, obveznice, dionice, fondovi tržišta novca i uzajamni fondovi te mirovinski fondovi i financijske izvedenice. O novcu, štednim računima i fondovima u nastavku rada dok u ovom poglavlju pozornost ide na vrijednosne papire.

„Vrijednosni papir je isprava kojom se njezin izdavatelj obvezuje ispuniti obvezu upisanu u toj ispravi njezinu zakonitom imatelju.“ (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22) Navedena definicija tumači pojam kao ispravu dok se kao pravni pojam ona može definirati i kao pravni posao i stvar. Tako „prema svojoj pravnoj naravi vrijednosni papir je jednostrani pravni posao kojim se njegov izdavatelj obvezuje ispuniti određenu činidbu u njemu naznačenom ovlašteniku.“ (Klarić i Vedriš, 2014:659) Prema ovim autorima „vrijednosni papir je i stvar podobna da bude objekt

stvarnih prava.“ Autori pojašnjavaju kako je glavna karakteristika vrijednosnih papira uska povezanost između isprave i prava. Nadalje „pravo iz vrijednosnog papira ne može nastati bez isprave, ne može se prenositi na druge subjekte bez isprave, i pravo se bez isprave ne može ostvariti.“ Funkcije vrijednosnih papira autori Vedriš i Klarić navode kao „funkcije platežnog sredstva, kreditnog sredstva i sredstva robnog prometa“ dok gospodarsko značenje se očituje u olakšanom protoku vrijednosti jer je prenošenje papira s jedne na drugu osobu jednostavno i povećanje sigurnosti u prometu u vidu smanjene mjere malverzacija i krivotvorenja. Prema Vedrišu i Klariću bitni sastojci vrijednosnih papira su „naznaka vrste vrijednosnog papira, ime izdavatelja (trasant), naznaka korisnika (remitenta), točno naznačenu obvezu izdavatelja koja proizlazi iz vrijednosnog papira, mjesto i datum izdavanja vrijednosnog papira, a kod onih koji se izdaju u seriji i njihov serijski broj, potpis izdavatelja odnosno faksimil potpisa za one vrijednosne papire koji se izdaju u seriji.“

Vrijednosni papiri mogu se podijeliti prema inkorporiranom pravu i prema načinu određivanja korisnika. Prva podjela grana se dalje na obveznopravne, stvarnopravne i korporacijske vrijednosne papire. Obveznopravni „sadrže određenu tražbinu koja pripada ovlašteniku (imatelju papira) prema dužniku.“ Ovdje je tražbina u pravilu novčana a primjeri ove vrste su: mjenica, ček, obveznica, kreditno pismo. „Stvarnopravni papiri inkorporiraju neko stvarno pravo, kao npr. pravo vlasništva i založno pravo“ dok „korporacijski papiri sadrže pravo neke osobe na članstvo, upravljanje i sudjelovanje u dobiti u nekoj pravnoj osobi, korporaciji. Primjer – dionice kod dioničkih društava.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 663)

Prema načinu određivanja korisnika vrijednosni papiri mogu se raspodijeliti na papire na ime, po naredbi i na donositelja. Ovisno o načinu određivanja korisnika vrijednosni papiri razlikuje se i način prenošenja. Vrijednosni papiri na ime prenose se cesijom ili ustupanjem dok se vrijednosni papiri koji glase po naredbi prenose indosamentom, a kada se radi o vrijednosnim papirima na donositelja prenose se putem tradicije, iz ruke u ruku. Vrlo važan pojam je i amortizacija vrijednosnih papira odnosno sudski poništaj isprave. Kao najčešće korišteni vrijednosni papiri uzimaju se dionice i obveznice.

„Dionica je vlasnički vrijednosni papir koji predstavlja pravo vlasništva u određenom dioničkom društvu. Prema pravima koja daju, razlikuju se dva roda dionica: redovne i povlaštene dionice. Redovne dionice daju imateljima pravo glasa na glavnoj skupštini dioničkog društva, pravo na isplatu dijela dobiti (dividendu) i pravo na isplatu vrijednosti ostatka imovine nakon likvidacije društva. Povlaštene dionice daju svojim imateljima neka povlaštena prava, npr. pravo na dividendu u unaprijed utvrđenom novčanom iznosu. Cijenu

dionica određuje ponuda i potražnja, a one se mogu kupiti ili prodati na uređenom tržištu ili izvan njega“ (Hanfa.hr, URL)

„Obveznice predstavljaju dužnički vrijednosni papir temeljem kojeg imatelj obveznice ima pravo na isplatu nominalne vrijednosti po njezinom dospijeću te pravo na isplatu pripadajućih kamata. Zapravo se radi o posuđivanju novčanih sredstava onome koji obveznicu izdaje, a ustupljena sredstva se vraćaju u cijelosti imatelju obveznice i to uvećana za određenu kamatu. Obveznice su dužnički vrijednosni papiri kojim se između izdavatelja i imatelja obveznice uspostavlja kreditni odnos. U tom kreditnom odnosu, izdavatelj obveznice je dužnik, a imatelj je vjerovnik koji se dužniku odlučio pozajmiti sredstva“ (Kamatnestope.com, URL)

Republika Hrvatska zastupana po Ministarstvu financija početkom ove godine prvi put je dala javnu ponudu fizičkim osobama i institucionalnim ulagateljima za ulaganjem u državne obveznice, tzv. narodne obveznice. Izdavatelj je bila Republika Hrvatska, minimalni iznos uplate po ulagatelju bio je 500.00 eura na rok dospijeća od dvije godine, proizlazi 2025. godina. Minimalna kamatna stopa iznosila je 3,25% posto godišnje. Nakon proteka roka za upis i uplatu iznosa uloga pokazalo se da je interes građana bilo veoma dobar. Prema dostupnim podacima Ministarstva financija „građani su u prvom krugu upisa upisali milijardu i 335 milijuna eura obveznica. U drugom krugu upis je bio za institucionalne investitore, a interes je bio oko milijardu eura“ (Mfin.gov.hr, URL)

2.3. Funkcije financijskog sustava

Već spomenuti elementi financijskog sustava su financijski instrumenti, financijske institucije i financijska tržišta. „Suština i značaj financijskog sustava najbolje se razumije preko njegovih funkcija a to su: 1) štednja, 2) bogatstvo, 3) likvidnost, 4) kredit 5) plaćanje, 6) rizik i 7) politika.“ (Veselica, 1995:35)

Funkcija štednje podrazumijeva kako „financijski sustav nudi različite oblike štednje koji potiču štednju kod građanstva i na taj način akumuliraju slobodni novac“ (Jurkić, 2016:4) Detaljnije prema Veselici „odluke o štednji i investicijama utječu izravno na proizvodnju zaposlenosti, proizvodnje i sl.“ tj. „štednja je vitalna ekonomska kategorija i ona saportira rast investicija u novu kapitalnu opremu, novu tehnologiju.“

Funkcija bogatstva prema Veselici podrazumijeva da „financijski instrumenti prodani na tržištu novca i kapitala su jedan od izvanrednih načina za gomilanje bogatstva, dok su fondovi potrebni za trošenje.“

Funkcija likvidnosti znači da „financijski sustav mora omogućiti investitorima da sva svoja potraživanja na najbrži mogući način pretvore u novac“ (Jurkić, 2016:4) Prema Veselici „gomilanje bogatstva u financijskim instrumentima financijsko tržište omogućava pomoću konvertiranja tih instrumenata u gotovinu s relativno malim rizikom. Tako financijski sustav omogućava likvidnost za štediške koji drže financijske instrumente i koji imaju potrebu za novcem.“

Kreditna funkcija najjednostavnije rečeno djeluje na način da „financijski sustav mora omogućiti građanstvu stalnu opskrbu kreditima. Krediti se ne odnose samo na građanstvo već i na državu i organizacije“ (Jurkić, 2016:4) Veselica detaljnije „olakšavajući tijekom štednje u investicije i osiguravajući likvidnost financijska tržišta nude kredit za financiranje potrošnje i investicija. Kredit se sastoji od posuđujućih fondova koji se vraćaju i plaćaju u određenim vremenskim razdobljima.“

Funkcija plaćanja djeluje tako da „financijski sustav mora osigurati sigurni i pouzdani način izvršenja domaćih i međunarodnih transakcija.“ (Jurkić, 2016:4) Financijski sustav dakle mora osigurati mehanizam plaćanja dobara i usluga. „U platnom sustavu Republike Hrvatske fizičke i pravne osobe obavljaju sve bezgotovinske platne transakcije u zemlji i s inozemstvom preko pružatelja platnih usluga, najčešće preko poslovnih banaka, a poslovne banke međusobno platne transakcije obavljaju preko platnih sustava TARGET2, EuroNKS i EuroNKSInst“ (Hnb.hr, URL) Funkcija plaćanja danas se očituje u masovnom korištenju i plaćanju debitnim i kreditnim karticama, digitalizaciji plaćanja putem pametnih uređaja te beskontaktnim prijenosima.

Funkcija rizika uvijek postoji, stoga „financijski sustav mora preuzeti rizike koji su povezani s realnim sektorom. On rizike ne smije zaobilaziti.“ (Jurkić, 2016:4) Veselica detaljno u knjizi navodi da „financijska tržišta nude firmama, potrošačima i vladi zaštitu za život, zdravlje, vlasništvo i riskirajući prihod. To se ispunjava prije svega preko polica osiguranja. Rizik se definira kao mogućnost nastanka gubitka i suština je u tome da se taj rizik svede na najmanju moguću mjeru.“

Funkcija politike, odnosno danas nazvana gospodarsko – politička funkcija ide ka tome da „financijski sustav koji je stabilan i učinkovit pruža potporu državnoj politici koja se odnosi na postizanje postavljenih makroekonomskih ciljeva.“ Veselica pak definira da „pomoću manipulacije kamatnim stopama i osiguravajući kredit vlada može utjecati na posuđivanje i potrošnju, utječući tako na rast zaposlenosti, proizvodnje i cijena.“

Prema Samuelsonu i Nordhausu „financijski sustav obavlja prijenos resursa u vremenu, sektorima i regijama.“ Investicije se ovako koriste najproduktivnije. Nadalje, financijski sustav

manipulira rizicima za ekonomiju. Ovdje usko povezano sa već opisanim osiguranjima rizik s osoba ili sektora koji ga trebaju najviše usmjerava se na one koji se njime mogu bolje nositi. Financijski sustav skuplja i dijeli novčana sredstva ovisno o potrebama ulagača i štediša te igra važnu klirinšku ulogu jer olakšava transakcije između kupaca i prodavača te time osigurava brži transfer sredstava na globalnoj razini.

3. TRŽIŠTE NOVCA

3.1. Pojam novca i razvoj

Novac se može definirati na razne načine i s različitih gledišta. Ipak najopćenitija definicija za novac je „zakonito i općeprihvaćeno sredstvo razmjene, odnosno općeprihvaćeno sredstvo plaćanja roba i usluga.“ (Jeleč Raguž, 2020:181) „Novac je sve ono što se obično upotrebljava i generalno prima kao sredstvo zamjene ili kao mjerilo vrijednosti.“ (Srb i Čulo, 2005:422) Prema knjizi Miller i VanHoose navode dva osnovna pristupa za definiranje novca: transakcijski pristup i pristup likvidnosti. Upravo transakcijski pristup definira funkciju novca kao sredstvo razmjene odnosno ljudi ga akceptiraju kao platežno sredstvo za druga dobra i usluge. Ovaj pristup podrazumijeva da je razmjena empirijska odnosno obuhvaća kovanice i papirnatu novčanice kao općeprihvaćeno sredstvo razmjene. Za ovu vrstu pristupa, tj. gotovinu javlja se oportunitetni trošak jer nema zarade, kamate. Likvidnost oprečno „naglašava ulogu novca kao sredstvo očuvanja vrijednosti, a zanemaruje ulogu novca kao sredstva razmjene. Načelo likvidnosti uključuje u mjerenje novca ona sredstva koja su vrlo likvidna, tj. Ona sredstva koja ljudi mogu pretvoriti u novac brzo, bez gubitka nominalne vrijednosti.“ (Miller i VanHoose, 1997:44)

Povijesno gledano najstarija preteča današnjeg pojma novca je trampa koja zapravo predstavlja zamjenu robe za drugu robu. To je detaljnije „razmjena proizvoda bez posredovanja novca. Sudionici u razmjeni istodobno obavljaju prodaju i kupnju. Trampa se susreće u počecima robne razmjene, a poslije sporadično u doba velikih gosp. poremećaja, dugotrajnih kriza, elementarnih nepogoda i sl.“ (Enciklopedija,hr, URL) Vrlo brzo pučanstvo je uvidjelo nedostatke ovog načina plaćanja jer proizlazi kako je podjela rada asimetrična, dakle teži se uvođenju velikog društvenog izuma – novca. Pojavljuje se robni ili prirodni novac. Prema udžbeniku Jeleč Raguž „novac se kao sredstvo razmjene prvu put pojavio u obliku robe.“ Tako su različite stvari služile kao novac: maslinovo ulje, zlato, dijamanti. Danas ovu vrstu novca predstavljaju upravo zlatne i srebrne kovanice i proizlazi da je ponuda i potražnja regulirana ponudom i potražnjom za zlatom i srebrom. Ovi oblici novca imaju intrinzičnu vrijednost odnosno sami po sebi imaju uporabnu vrijednost. (Samueson i Nordhaus, 2011:459) Ova vrsta imala je mnoge nedostatke pa se pojavljuje reprezentativni novac u obliku novčanica koje su imale pokriće u zlatu. Prema Jeleč Raguž ovakav novac podrazumijevao je da je svaka zemlja definirala vrijednost svoje valute u obliku fiksnog iznosa zlata dobivši tako fiksne devizne tečajeve svoje valute u fiksnom iznosu zlata. Ovdje je bilo puno nedostataka u vidu stvarne količine zlata jedne države i printanog novca što je dovelo do velike inflacije. Zlatni standard

napušten je nakon Drugog svjetskog rata i javlja se fiducijarni novac. Ovo je približavanje današnjem shvaćanju novca jer je to novac koji je zakonsko sredstvo plaćanja i izdaje ga središnja banka. Fiducijarni novac nema zlatno pokriće i sam po sebi nema vrijednost jer je papir. Papirnatu novčanice i kovanice su primjeri fiducijarnog novca. „Uporaba papirne valute proširila se jer se pokazala pogodnim sredstvom razmjene. Vrijednost novca jednostavno se nosi i pohranjuje.“ (Samuelson i Nordhaus, 2011:459) Depozitni novac je novac na bankovnom računu ili novac koji je pohranjen na štednom računu. Ovo je tzv. moderni novac ili žiralni novac. On je u nematerijalnom obliku i još se naziva i bankarski novac.

„Prije nekoliko godina mnogi su predviđali da ćemo uskoro postati bezgotovinsko društvo. Predviđali su da će gotovinu i čekove zamijeniti elektronički novac poput elektroničkih kartica koje danas imaju mnoge trgovine.“ (Samuelson i Nordhaus, 2011:459) Upravo ovo se dogodilo u drugoj polovici dvadesetog stoljeća. Elektronički novac vrlo je funkcionalan jer je brz ali i siguran a „osim funkcionalnog sustava za korištenje elektroničkim novcem potrebna su i razna tehnička sredstva, te dodatni programi koji omogućuju potpuno funkcioniranje elektroničkog novca kao sredstva za plaćanje. Pri tome se elektronički novac najčešće koristi pomoću pametnih kartica, računala, aplikacija, elektroničkih novčanika i telekomunikacijskih mreža.“ (Belanić *et al*, 2017: 66)

U Republici Hrvatskoj a od osamostaljenja 1994. službena valuta bila je hrvatska kuna. Sadržavala je 100 lipa. Kovanice su bile u apoenima od 1 lipe do 5 kuna dok je papirnata novčanica nosila nominalni iznos od 5 do 1000 hrvatskih kuna. Hrvatska kuna zamijenjena je s 01.01.2023. novom valutom: eurom pa je RH tako postala 20. država članica eurozone. Novčanice eura za sve su države jednake dok su kovanice prilagođene svakoj državi odnosno motivi su značajni za svaku državu članicu. Nominalni iznos kovanica eura je od 1 centa do 2 eura a papirnati oblik pojavljuje se u iznosu od 5 eura do 500 eura kroz dvije serije tiska.

3.2. Funkcije novca

Novac ima tri temeljne funkcije: sredstvo razmjene, funkcija jedinice za računanje i pričuve vrijednosti. Funkcija sredstva razmjene ili sredstvo plaćanja kazuje kako „novac je posrednik u razmjeni dobara i usluga. Zakonsko je sredstvo plaćanja koje ima vrijednost i u koje svatko ima povjerenja. Njegovo se kretanje naziva novčani optjecaj. S pojavom novca više nije bilo potrebno obavljati trampu.“ (Jeleč Raguž, 2020:183)

Novac se koristi i kao obračunska jedinica, dakle „novac se također koristi kao jedinica za računanje, jedinica kojom mjerimo vrijednost nečega.“ (Samuelson i Nordhaus, 2014:461)

Prema Jeleč Raguž novcem se određuje cijena dobara i usluga na tržištu. U Republici Hrvatskoj stoga sve usluge i dobra imaju cijenu (vrijednost) izraženu u eurima i centima.

Novac ima funkciju i pričuvne vrijednosti. Prema Samuelsonu i Nordhausu novac nije tako rizična imovina. Danas pak se traži sigurnost u čuvanju štednje pa se poseže za štednjom koja je u obliku nemonetarne imovine, tj. štedni računi u bankama, dionice, obveznice i sve više nekretnine. Nastavno prema Jeleč Raguž „jedan dio novca je u optjecaju i koristi se kao sredstvo plaćanja, dok se drugi dio novca izvlači iz optjecaja i čuva u primjerice banci ili kod kuće (ispod madraca) Na ovaj način omogućena je razlika između dohotka i potrošnje i formira se štednja što je vrlo važno za ekonomski razvoj.

3.3. Sastavnice ponude novca

Sastavnice ponude novca nazivaju se još i monetarnim agregatima. Monetarni agregati veoma su važni jer temeljem njih rješava se problematika koliko je novca zapravo u optjecaju. Prema Europskoj središnjoj banci monetarni agregati obuhvaćaju M1, M2 i M3. (Slika 4)

Slika 4: Monetarni agregati

M1	Gotovina u optjecaju i prekonoćni depozit
M2	M1 + depoziti s ugovorenim dospijecem do dvije godine i depozite s otkaznim rokom do tri mjeseca
M3	M2 + repo ugovori, dužnički vrijednosni papiri s rokom dospijeca do dvije godine i izdani udjeli novčanih fondova

Prilagođeno prema: HNB statistički podatci, monetarni agregati: URL

M1 mjerenje novca ili „novčana masa u užem smislu obuhvaća najlikvidnija novčana sredstva, odnosno obuhvaća gotovinu (tj. novčanice i kovani novac koji se nalazi u optjecaju izvan bankarskog sustava) i depozitni novac po viđenju.“ (Jeleč Raguž, 2020:183) Zbroj ove dvije sastavnice M1 novčanog agregata daje novčanu masu u užem smislu odnosno transakcijski novac.

Jeleč Raguž u svom udžbeniku pojašnjava kako M2 mjera novca naziva se još i novčana masa u širem smislu jer obuhvaća M1 novčani agregat i depozite koji nisu za transakcije već isključivo štednju. Ipak ako vlasnik da nalog ova sredstva vrlo brzo mogu postati transakcijski novac.

Mjera novca oznake M3 obuhvaća M2 mjeru novca i ostala likvidna sredstva budući da ta sredstva postaju likvidna tek po isteku roka oročenja. Jeleč Raguž navodi kako postoji i M4

mjera novca a to su nelikvidna sredstva. Takve depozite vlasnici ne mogu zahtijevati jer su blokirana.

U monetarnoj politici veoma je važan i primarni novac koji se označava oznakom M0. „Obuhvaća novac u optjecaju izvan kreditnih institucija, novčana sredstva u blagajnama kreditnih institucija i rezerve banaka i drugih financijskih institucija kod središnje banke.“ (Jeleč Raguž, 2020:184) Primarni novac je novčana baza budući da on predstavlja bazu za nastanak novčane mase M1 pa na dalje.

3.4. Izvori potražnje za novcem

Prije razrade izvora potražnje za novcem potrebno je razlučiti kako se potražnja za novcem uvelike razlikuje od potražnje za drugim stvarima jer se novac potražuje zbog toga što služi neizravno to jest kao potpora trgovini i razmjeni. „Potražnja za novcem može se definirati kao ona količina novca koju bi ljudi željeli posjedovati u likvidnom obliku.“ (Jeleč Raguž, 2020:192) Ovisi o mnogo čimbenika i ima više teorija o samim izvorima potražnje za novcem. Ovdje će se obraditi teorija prema Keynesu koji izvore dijeli na transakcijsku potražnju za novcem, potražnju zbog neizvjesnosti i špekulacijsku potražnju.

Keynes transakcijsku potražnju definira kao rezultat funkcije novca kao sredstva razmjene, dakle novac se potražuje kako bi se plaćala potrebna dobra i usluge. „Prema Keynesu, ljudi drže likvidna sredstva budući da prihode (npr. plaću ili naplatu neke isporuke u korist poduzetnika) primaju u određenim intervalima, dok rashode imaju (transakcije obavljaju) svakodnevno. U tom kontekstu transakcijska potražnja zapravo govori da likvidnost služi kako bi vremenski uskladila svakodnevne izdatke s povremenim primicima. Broj transakcija kod Keynesa ovisi o dohotku/obujmu poslovanja pa je transakcijska potražnja za novcem funkcija dohotka.“ (Arhivaanalitika.hr, URL)

„Drugi motiv za držanje likvidnih sredstava je predostrožnost. Ljudi će dio sredstava htjeti držati u likvidnom obliku u slučaju nepredviđenih događaja poput otkaza, troškova liječenja, popravka automobila i sl. Ovaj oblik potražnje za novcem ovisi o psihološkim faktorima te uvjetima u kojima ljudi žive. Važno je napomenuti kako je ovaj oblik potražnje za novcem zanemaren te se najčešće pribraja transakcijskoj potražnji za novcem što u vremenu ekspanzije možda ima smisla. Međutim Velika recesija u svijetu i dugotrajna recesija u Hrvatskoj sigurno su povećale oprez ljudi bez obzira na kretanje njihova dohotka.“ (Arhivaanalitika.hr, URL)

Špekulacijska potražnja je rezultat funkcije novca kao rezervne vrijednosti. „Ljudi su spremni ulagati kako bi po njihovoj procjeni ostvarili veću zaradu (dividendu, kamate, profit)

na temelju kretanja cijena na tržištu i predviđanja kretanja cijena u budućnosti.“ (Jeleč Raguž, 2020: 193) Ova vrsta potražnje predstavlja silaznu funkciju kamatne stope, dok je rastuća funkcija stopa inflacije.

3.5. Institucije kao regulatori i nadzor u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj funkciju središnje banke obavlja Hrvatska narodna banka. Prema Zakonu o hrvatskoj narodnoj banci (NN 75/08, 54/13, 47/20) članku 2. uređen je položaj banke koji je određen kako je banka pri određivanju i obavljanju poslovanja samostalna i neovisna, ima svojstvo pravne osobe, sjedište je u Zagrebu, ima statut, a vodi ju guverner te je u isključivu vlasništvu RH. Primarni cilj HNB-a je održati stabilnost cijena. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci ((NN 75/08, 54/13, 47/20) u članku 3 navedeni su primarni zadatci banke: „ utvrđivanju i provođenju monetarne i devizne politike, držanju i upravljanju međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske, izdavanju novčanica i kovanog novca, izdavanju i oduzimanju odnosno ukidanju odobrenja i suglasnosti te donošenju drugih rješenja u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i poslovanje kreditnih unija, pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet, izdavanje elektroničkog novca te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača, obavljanju supervizije i nadzora u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i poslovanje kreditnih unija, pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet i izdavanje elektroničkog novca, provođenju ovlasti za sanaciju u skladu s propisima kojima se uređuje sanacija kreditnih institucija, vođenju računa kreditnih institucija i obavljanju platnog prometa po tim računima, davanju kredita kreditnim institucijama i primanju u depozit sredstava kreditnih institucija, uređivanju i unapređivanju platnog prometa i osiguravanju njegova nesmetanog funkcioniranja, obavljanju zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku, donošenju podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti, provođenju makrobonitetne politike radi pridonošenja očuvanju stabilnosti financijskog sustava u cjelini i obavljanju ostalih zakonom utvrđenih poslova.“ Hrvatska središnja banka također je i dio Europskih sustava središnjih banaka.

Europska središnja banka je središnja banka država koje imaju valutu euro. Kao i kod HNB-a glavna zadaća je očuvanje stabilnosti cijena, a sve kako bi inflacija ostala niska, stabilna i lako predvidljiva. Važna zadaća je i nadzor banaka euro područja te izrada i izdavanje euro novčanica. Veoma važan dio rada je i održavanje financijske infrastrukture. (Ecb.europa.eu, URL)

Središnje klirinško depozitarno društvo zaduženo je „za urednu namiru transakcija kupnje i prodaje vrijednosnih papira.“ (Hnb.hr, URL) Poslovanje svih vrsta nebankovnih posrednika regulira i nadzire Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA)

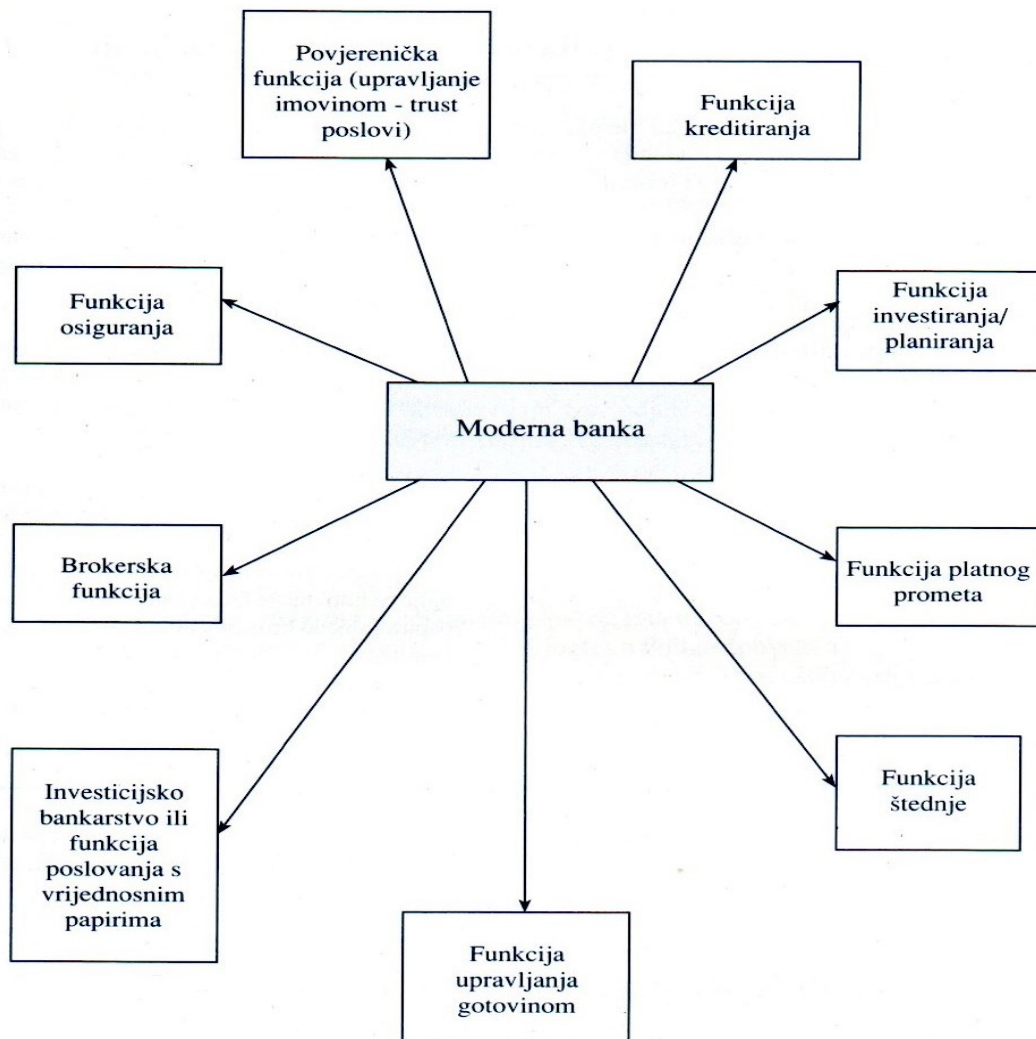
„Osim aktivnosti regulatora HNB-a i Hanfe, za nesmetano funkcioniranje i cjelovitost financijskog sustava važne su i aktivnosti drugih nadzorno-regulatornih tijela te pomoćnih financijskih institucija: Hrvatske agencije za osiguranje depozita (HAOD), čija je osnovna funkcija zaštita deponenata od gubitka depozita u slučaju propasti kreditne institucije te Uprave Ministarstva financija za gospodarstvo i financijski sustav, koja priprema zakonske prijedloge s područja financijskog poslovanja. S druge strane, interese bankarskog sektora kod nadzorno-regulatornih institucija, kao i u javnosti, zastupaju Hrvatska udruga banaka (HUB) te Udruženje banaka pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK). Od ostalih institucija specijaliziranih za pružanje usluga sudionicima na financijskim tržištima te u redovitom poslovanju mogu se navesti Hrvatski registar obveza po kreditima (HROK), Središnji registar osiguranika (Regos) te Financijsku agenciju (Fina).“ (Hnb.hr, URL)

4. POSLOVNA BANKA KAO FINANCIJSKI POSREDNIK NA PRIMJERU PRIVREDNE BANKE ZAGREB D.D.

Banka je najvažnija financijska institucija u ekonomiji. U priručniku autor Rose definira kako „banke su tvrtke koje nude financijske usluge i koje stvaraju i prodaju profesionalno vođenje komitenata te izvođenje mnogih drugih uloga u gospodarstvu.“ Obično se banke poimaju na način da je pružanje usluga vrlo šturo, odnosno da podrazumijeva samo primanje depozita od građana i odobravanje kredita.

Danas s pojavom tehnologije i globalizacije banke su vrlo pristupačne i nude širok opseg usluga svojim klijentima. (Slika 5) Neke od glavnih bankarskih usluga su: posrednička uloga, uloga plaćanja, uloga jamca, uloga agencije i naposljetku politička uloga. Kada se govori o posredničkoj ulozi smatra se „pretvaranje štednih uloga primljenih primarno od kućanstava u kredite poslovnim tvrtkama kako bi one mogle investirati u nov nekretnine, opremu i ostala

Slika 5. Funkcije bankarskih institucija današnjice

Izvor: Rose, 2005:7

dobra.“ (Rose, 2005:8) Uloga plaćanja podrazumijeva platni promet u koji spadaju elektronički prijenosi, obavljanje plaćanja roba i usluga za klijente, distribucija kovanica i novčanica. U ulozi jamca bančina uloga je osiguravanje plaćanja kredita za svoje komitente a onda kada oni to nisu u mogućnosti sami. Uloga agencije implicira upravljanje i zaštitu imovine vezanih za upravljanje vrijednosnim papirima. Politička uloga je u vidu službe kreditora „vladine politike u pokušajima regulacije rasta ekonomije i praćenja socijalnih ciljeva. (Rose, 2005:8)

Definirati je nužno i termin poslovna banka budući se dalje kroz primjer upravo radi o toj vrsti. Poslovna banka ili komercijalna banka je „subjekt čija je gospodarska djelatnost financijsko posredovanje. Odnosno, bilježi depozite javnosti usmjeravajući ta sredstva na odobravanje zajmova, s ciljem ostvarivanja dobiti. Drugim riječima, komercijalna banka prima kapital od pojedinaca ili tvrtki koje žele štedjeti. Na taj se način prikupljaju sredstva koja će se kasnije koristiti za odobravanje kredita. Uobičajena aktivnost poslovne banke prolazi kroz otvaranje i održavanje štednih računa ili tekućih računa. Kroz ove proizvode kupci polažu depozite, očekujući da svoj novac čuvaju na sigurnom i ostvare mali povrat. Isto tako, ove banke odobravaju kredite svih vrsta (poput hipotekarnih zajmova) i nude sofisticiranije financijske proizvode, poput investicijskih fondova ili privatnih mirovinskih planova.“ (Hr.economy-pedia.com, URL)

4.1. PBZ d.d. kao financijski posrednik

Privredna banka Zagreb d.d. financijska je institucija koja ima dugi kontinuitet u obavljanju bankarskih poslova. Kroz povijest bila je nositelj globalnih investicijskih programa u razvoju turizma, poljoprivrede, industrijalizacije, brodogradnje i sl. dok je danas sinonimom za gospodarsku vitalnost, kontinuitet i identitet Hrvatske. Nastavlja s razvijanjem bankarstva i poslovanja prvenstveno kroz digitalizaciju i usmjerenost ka klijentu dokazavši to kroz mnoge dodijeljene nagrade. Poslovanje se temelji na korporativnim vrijednostima odnosno načelima kao što su: integritet, izvrsnost, transparentnost, poštovanje različitosti, jednakost, vrijednost pojedinca i odgovornost pri korištenju izvora. Sjedište banke je Zagrebu, društvo je upisano u trgovački registar pri Trgovačkom sudu u Zagrebu te ima licencu (odobrenje) za rad prema upisanim predmetima poslovanja. Kao dioničko društvo banka ima temeljni kapital podijeljen na dionice koje imaju nominalnu vrijednost.

Slika 6: Logotip Privredne banke Zagreb d.d.

Izvor: Pbz.hr, URL

Povijesno gledano Privredna banka Zagreb pravni je sljednik Banke Narodne Republike Hrvatske iz 1966 godine. Dioničko društvo postala je 1989. godine, a kroz godine zbivala su se mnoga pripajanja i integracije PBZ – u. Danas banka ima široku mrežu poslovnica i bankomata diljem Republike hrvatske, preko 3641 zaposlenika (podatci iz 2021. godine) te članice PBZ Grupe: PBZ Card d.o.o., PBZ-Leasing d.o.o., PBZ Croatia osiguranje d.d., Intesa Sanpaolo Banka Bosna i Hercegovina, Banka Intesa Sanpaolo Slovenija. (pbz.hr, URL)

4.2. Usluge koje pruža banka

Uz široki spektar proizvoda koje banka pruža, a prema statutu i izvratku iz trgovačkog registra najvažniji su: računi za građane (debitne kartice), kreditne kartice, digitalno bankarstvo uz sve svoje funkcionalnosti, otvorena i oročena štednja te razne vrste životnih i neživotnih osiguranja.

U račune građana prvenstveno se ubrajaju tekući računi i žiroračuni. Ova vrsta računa naziva se još i transakcijskim računima. Prema Ivanov i Maroshi „tekući račun je vrsta računa za plaćanje, koji je namijenjen građanima za obavljanje plaćanja, primitak redovnih i ostalih kategorija primanja (plaća, mirovina ili slično), vršenje osobnih uplata i isplata na račun (polaganje i podizanje gotovine) te plaćanje mjesečnih izdataka bezgotovinskim prijenosom novčanih sredstava s računa platitelja na račun primatelja plaćanja.“ Korisnik tekućeg računa ima debitnu karticu kojom može podizati i uplaćivati gotovinu u zemlji i inozemstvu, plaćati preko EFT POS uređaja te vršiti klasična i beskontaktna plaćanja na prodajnim mjestima u zemlji i inozemstvu. Žiroračun je „vrsta računa za plaćanje (transakcijskog računa) čiji su korisnici fizičke osobe rezidenti i nerezidenti. Namijenjen je za primanje uplata koje su pod posebnim poreznim nadzorom i povremenih primanja“ odnosno „u kategoriju primanja koja se isplaćuju preko žiroračuna ulaze: rente, autorski honorari, honorari po ugovoru o dijelu, prihodi studenata koji rade preko student servisa, priljevi maloljetnika na osnovu stipendija, nagrada, rada na sezonskim ili drugim sličnim poslovima.“ (Ivanov i Maroshi, 2021:14) Uz žiroračun također se veže debitna kartica, a kod ugovaranja usluge prema zakonskim odredbama vrlo je važno uručenje okvirnog ugovora. Privredna banka Zagreb d.d. ima tekuće račune te kategorije unutar njih. Postoje tekući računi za građane, tekući računi za umirovljenike, posebna pogodnost za mlade osobe od 18 do 25 godina – PBZ Mladi te poseban paket za studente PBZ Indeks +. Tu su još i računi posebne namjene te računi za osjetljive skupine.

Kreditne kartice impliciraju kako „tipičan oblik kreditne kartice je *revolving* kreditna kartica, a u svakodnevnom životu u istu skupinu uključuju se drugi kartičarski proizvodi kakve predstavljaju kartice s odgođenom naplatom (*charge* kartice). Kreditne kartice izdaju banke i

kartičarska kuća, a koriste ih fizičke i pravne osobe. Kreditna kartica je primarno instrument bezgotovinskog plaćanja robe i usluga, ali omogućuje i podizanje gotovine. Korisniku kartice omogućuje se provođenje transakcija do iznosa odobrenog kreditnog limita na kartici, pri čemu u trenutku provođenja transakcije karticom nije potrebno novčano pokriće“ (Ivanov i Maroshi, 2021:30) PBZ d.d. iz spektra kreditnih kartica daje mogućnost korištenja *revolving* kartica: Mastercard i Visa kartičnih kuća dok *charge* kartice također ide iz Visa i Mastercard kuća ovisno o načinu korištenja i dospijeću plaćanja. Primarna *charge* kartica je *Premium Visa (Gold, Platinum* ili sa srcem) koja je u vlasništvu PBZ Grupe. (Pbz.hr, URL)

„Internetsko i mobilno bankarstvo predstavljaju oblike digitalnog bankarstva te ulaze u skupinu direktnih kanala distribucije bankarskih usluga. Zadaća je digitalnog bankarstva pojednostaviti i olakšati interakciju banke i korisnika.“ (Ivanov i Maroshi, 2021:78) Digitalno bankarstvo moguće je koristiti putem internetskog i mobilnog bankarstva. U nastavku (Slika 7) prikazane su glavne odrednice i razlike ova dva pojma.

Slika 7. Razlike između internetskog i mobilnog bankarstva

	INTERNETSKO BANKARSTVO	MOBILNO BANKARSTVO
definicija	– usluga banke koja omogućuje obavljanje novčanih transakcija elektronički, uporabom interneta	– internetska usluga banke koja omogućuje provedbu novčanih transakcija pomoću mobilnih uređaja
uređaji	– računala i prijenosna računala	– pametni telefoni i tableti
potrebne usluge	– internetska stranica banke	– usluga SMS-a, mobilna aplikacija ili mrežne stranica banke
prijenos sredstava	– uz pomoć NEFT-a (National Electronics Funds Transfer System) ili RTGS-a (Real Time Gross Settlement)	– uz pomoć IMPS-a (Immediate Payment Service), NEFT-a ili RTGS-a

Izvor: Ivanov i Maroshi, 2021:80

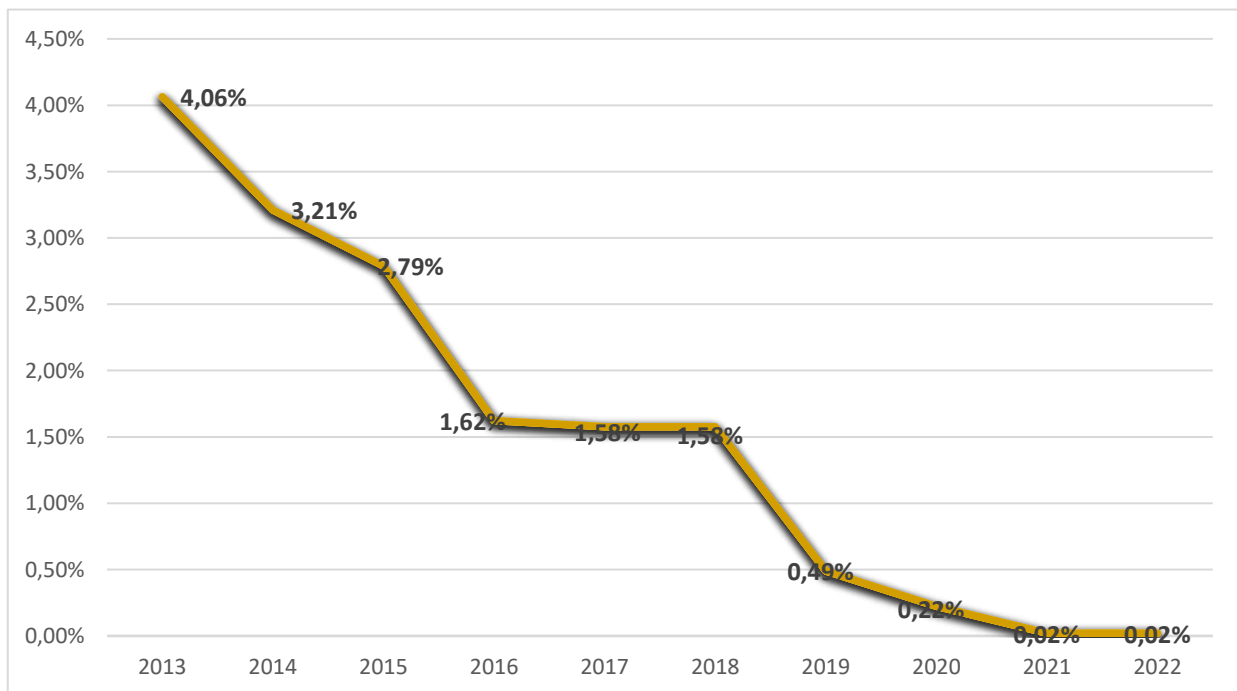
Digitalno bankarstvo PBZ – a d.d. pruža uvid u račune u realnom vremenu kroz aplikaciju na mobitelu ili pomoću računala. Korisnik može plaćati račune, ugovarati štednje i trajne naloge te sam realizirati investicijska ulaganja. Dodatna funkcionalnost je prijenos novca pomoću broja mobitela primatelja, podizanje novca bez kartice na bankomatu , a ujedno je i sigurna vjerodajnica za prijavu u sustav e-Građani. Uz korištenje bankarstva na mobitelu i računalu još uvijek je aktivna usluga SMS-a za osobe koje nisu vične korištenju pametnih uređaja.

„Oročenje depozita ili drugi oblici štednje u banci najčešći su ugovarani štedni proizvodi, iako je putem banaka moguće ugovoriti i druge oblike štedno-ulagačkih proizvoda, na primjer ulaganje u obvezničke, dioničke ili druge otvorene investicijske fondove s javnom ponudom (UCITS fondove), mirovinsku štednju kroz dobrovoljno mirovinsko osiguranje, stambenu štednju, životno osiguranje s obilježjima štednje i druga.“ (Ivanov i Maroshi, 2021:41) Građani će tako kroz štednju ostvariti financijsku zaštitu od budućih i neizvjesnih događaja. Ovisno o namjeni razlikuju se štednje: *a vista* ili štednja po viđenju, oročena štednja, otvorena štednja, štednja s premijom, dječja štednja i stambena štednja. Najčešći oblik korištenja štednje jesu oročeni depoziti gdje osobe ostvaruju „zaradu“ kroz kamate.

Privredna banka Zagreb d.d. nudi razne oblike otvorenih štednja. Otvorena štednja smatra se pogodnom za osobe koje ne raspolažu većim iznosom sredstava. To su: e-kasica, Perspektiva štednja, dječja štednja i #withSAVE oblik štednje preko digitalnog bankarstva. Oročeni depoziti nastaju ako osoba ima veće količine novca i smatra da neće trebati kroz određeno dulje razdoblje. Takve štednje u PBZ – u su: standard štednja, *Premium invest* štednja te *Premium* štednja plus paket. (Pbz.hr, URL)

Štednje u ovo vrijeme, a uzimajući u obzir događaje u svijetu, gospodarstvu i tržištu variraju što se tiče kamatnih stopa i samim time pogodnostima za štediše. Uzimajući u obzir podatke iz arhive oročenih depozita (PRILOG 1) i kamatnih stopa PBZ – a d.d. vidljiva je tendencija pada kamatnih stopa na ulaganja u oročene štednje.

Grafikon 1: Tendencija pada kamatnih stopa oročene štednje

Izvor: autor

U periodu od 9 godina kamatna stopa pada. Tu treba uzeti u obzir i gospodarsku krizu 2009. godine gdje se gospodarstvo još oporavljalo od nastale krize, zatim bolest uzrokovana pandemijom koronavirusa 2020. godine i naposljetku rat u Ukrajini. Tekuća godina nije uzeta u obzir pri izračunu zbog uvođenja eura no kamatna stopa i ove godine za sada je ista kao prethodne. Dakle, promatrani period je od 2013. godine zaključno sa 2022. godinom PBZ. Perspektiva štednje, vrijednost novca ostala je izražena u hrvatskim kunama i u prvoj polovini razdoblja kamatna stopa je ovisila o broju godina oročenja stoga je kao baza za izračun uzeta prosječna vrijednost kamata za određenu godinu.

U životima pojedinaca mnogo je rizika na koje osoba jednostavno ne može utjecati niti ih spriječiti. Individue, njihova imovina i zdravlje može se zaštititi od svojevrsnih vanjskih utjecaja preko institucija koje se nazivaju društva za osiguranje. „Društvo za osiguranje pravna je osoba koja je dobila dozvolu nadzornog tijela za obavljanje poslova osiguranja.“ (Ivanov i Maroshi, 2021:95) Ovim društvima nadzorno tijelo je Hrvatska agencija za nadzor financija (HANFA). Pod obavljanjem poslova osiguranja prema Zakonu o osiguranju (NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20, 151/22) smatra se kako su „poslovi osiguranja su sklapanje i ispunjavanje ugovora o neživotnom, odnosno ugovora o životnom osiguranju

Slika 8: Poslovi neživotnog i životnog osiguranja

(Slika 8) osim obveznih zdravstvenih, obveznih mirovinskih osiguranja i obveznih socijalnih osiguranja.“ Pri ugovaranju osiguranja jasno se definira trajanje te se za policu plaća premija osiguranja.

Privredna banka Zagreb d.d. nudi uz razne uvjete, pogodnosti i premije osiguranja: životno osiguranje, auto osiguranje i auto kasko, investicijsko životno osiguranje, dopunsko zdravstveno osiguranje, osiguranje imovine i predmeta kućanstva, putno

Poslovi neživotnih osiguranja uključuju:	Poslovi životnog osiguranja uključuju:
<ol style="list-style-type: none"> 1. osiguranje od nezgode 2. zdravstveno osiguranje 3. osiguranje cestovnih vozila 4. osiguranje tračnih vozila 5. osiguranje zračnih letjelica 6. osiguranje plovila 7. osiguranje robe u prijevozu 8. osiguranje od požara i elementarnih šteta 9. ostala osiguranja imovine 10. osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila 11. osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica 12. osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila 13. ostala osiguranja od odgovornosti 14. osiguranje kredita 15. osiguranje jamstava 16. osiguranje raznih financijskih gubitaka 17. osiguranje troškova pravne zaštite 18. osiguranje pomoći (asistencije). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. životno osiguranje: <ul style="list-style-type: none"> – osiguranje života (koje pokriva rizike za slučaj doživljenja, za slučaj smrti, za slučaj smrti i slučaj doživljenja, osiguranje kritičnih bolesti itd.) – rentno osiguranje – dopunska osiguranja uz osiguranje života 2. osiguranje života i rentno osiguranje vezano uz vrijednost udjela UCITS fondova (otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom) 3. ostala životna osiguranja (na primjer, tontine osiguranje, osiguranje s kapitalizacijom, osiguranje u slučaju vjenčanja, osiguranje u slučaju rođenja i drugo).

Izvor: Ivanov i Maroshi, 2021:99)

zdravstveno osiguranje, osiguranje od nezgode te osiguranje korisnika kredita (CPI). (Pbz.hr, URL)

4.3. Krediti

Jedan od glavnih razloga zašto zapravo banke dobivaju odobrenje za rad od vlasti je upravo odobravanje kredita komitentima. „Kredit je aranžman u kojem se zajmodavac, najčešće banka, daje novac ili imovinu zajmoprimcu, a zajmoprimac se obvezuje na povrat novca ili imovine, obično zajedno s kamatama, u nekom budućem trenutku i to na vrijeme. Općenito, zajmodavac preuzima rizik da mu zajmoprimac neće vratiti posuđeno ili da mu neće vratiti na vrijeme.“ (Moj-bankar.hr, URL) Diferencija među kreditima najčešće se očituje u pogledu roka dospijeca i namjeni. Vrste su stoga namjenski i nenamjenski krediti. Nenamjenski krediti se u pravilu ugovaraju na kraće rokove dok su namjenski povezani s duljim razdobljem otplate.

Nenamjenski krediti namijenjeni su potrebama i željama korisnika kredita. U nenamjenske kredite ubrajaju se: okvirni, gotovinski, lombardni i hipotekarni kredit. Okvirni kredit je u suštini dopušteno prekoračenje po tekućem računu. Vrlo je jednostavan za korištenje, a za odobrenje ove vrste kredita komitenta promatraju se kreditna sposobnost i zaduženost. Gotovinski kredit komitentu je nužan kada treba premostiti problem s likvidnošću. U pravilu usmjerava ga prema svojim potrebama. Lombardni kredit „odobrava se na temelju zaloga realnih pokretnih vrijednosti (depozit, polica osiguranja, udio u investicijskom fondu, stambena štednja, vrijednosni papir...) koje služe kao osiguranje povrata kredita. Iznos kredita u pravilu je manji od tržišne vrijednosti zaloga, a prednost ovakvih kredita je što korisnik kredita ostaje u vlasništvu zaloga (osim u slučaju da se kredit ne vrati prema ugovorenim uvjetima)“ dok je hipotekarni kredit onaj s nekretninom kao instrumentom raspolaganja. (Hnb.hr, URL)

„Namjenski su krediti samo oni krediti kod kojih se financijska sredstva smiju potrošiti isključivo u svrhu za koju su odobreni i u pravilu imaju malo nižu kamatnu stopu u odnosu na nenamjenske kredite.“ (Hnb.hr, URL) U ovu kategoriju kredita spadaju: potrošački kredit, kredit za kupnju motornog vozila, studentski/učenički kredit te stambeni kredit. Potrošački kredit odobrava se temeljem predračuna koju je izdao prodavatelj te mogu biti za razne namjene. Kredit za kupnju motornog vozila sam po sebi navodi kako se radi temeljem predračuna za kupnju vozila ili na temelju sporazuma o prijevodu vlasništva nad vozilom koje je predmet kreditiranja. Studentski odnosno učenički kredit namijenjen je za plaćanje troškova studiranja odnosno školovanja. Stambeni kredit „odobrava se za kupnju, izgradnju ili adaptaciju

kuće odnosno stana. Ako se odobreni kredit u punom iznosu ne isplati direktno na račun prodavatelja odnosno izvođača, namjenu korištenja preostalog iznosa potrebno je dokumentirati.“ (Hnb.hr, URL)

„Prije odluke o ugovaranju kredita potrebno je analizirati sve potencijalne troškove kako ukupni finalni trošak ne bi izazvao neugodna iznenađenja i doveo do nemogućnosti podmirivanja ugovorenih obveza. Primarnu analizu najjednostavnije je provesti uvidom u efektivnu kamatnu stopu (EKS) jer EKS predstavlja jedinstven način prikazivanja ukupnog troška kredita te posljedično olakšava usporedbu bankarskih uvjeta za odobravanje kredita. Međutim, važno je znati da EKS ne uključuje troškove koji nisu direktno vezani uz uvjete kreditne institucije, tj. javnobilježničke pristojbe, naknade za pribavljanje uvjerenja, potvrda, dozvola ili rješenja nadležnih tijela, kao ni eventualne troškove zateznih kamata koje u budućnosti mogu nastati kao posljedica nepravodobnoga plaćanja obveza. Osim stvarne cijene kredita, prije zaključivanja ugovora kreditna je institucija potrošaču dužna bez naknade predočiti i sve druge bitne uvjete ugovora, a na zahtjev potrošača obvezna je dati i nacrt ugovora ako pristaje na zasnivanje kreditnog odnosa s potrošačem. Također, prije zaključenja ugovora potrošaču trebaju biti dostupni i opći uvjeti poslovanja u kreditnom poslovanju i/ili pravilnici o obračunu kamata, metodologija obračuna i promjene naknada i/ili izvadak iz tarife naknada“ (Hnb.hr, URL) Valja znati da ugovaranje kredita za komitenta ima određenu obvezu, a isto se odnosi i na banku dakle nastaje dužničko – vjerovnički odnos.

Privredna banka Zagreb d.d. nudi razne nenamjenske kredite, nenamjenske kredite za umirovljenike te nenamjenske kredite uz ugovaranje police osiguranja od nemogućnosti plaćanja kredita zbog dugotrajnog bolovanja ili nezaposlenosti. Tu su i razne vrste stambenih kredita koje uključuju i kredite za sanaciju objekata stradalih u potresu, *Energo* kredite te *Educa* kredit koji je namijenjen za plaćanje troškova studiranja u zemlji i inozemstvu. Od ostalih kredita mogu se izdvojiti: PBZ roditeljski kredit, hipotekarni kredit, te tzv. brzi kredit (brza pozajmica) (Pbz.hr, URL)

4.4. Investicijsko savjetovanje

Prema Zakonu o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN 44/16, 126/19, 110/21, 76/22) članku 4., podstavku 1. „investicijski fond je subjekt za zajednička ulaganja čija je jedina svrha i namjena prikupljanje sredstava javnom ili privatnom ponudom te ulaganje tih sredstava u različite vrste imovine u skladu s unaprijed određenom strategijom ulaganja investicijskog fonda, a isključivo u korist imatelja udjela u tom investicijskom fondu.“ Za banku kao financijskog posrednika najbitniji je UCITS otvoreni

investicijski fond s javnom ponudom pa proizlazi da je jedno od djelatnosti društva za upravljanje investicijsko savjetovanje. Banka se stoga pojavljuje u ulozi investicijskog savjetnika. „ Investicijsko savjetovanje je investicijska usluga koju Banka pruža u skladu s odredbama Zakona o tržištu kapitala te relevantnim podzakonskim propisima. Ova usluga podrazumijeva davanje osobnih preporuka vezanih uz strukturu financijske imovine klijenata fizičkih osoba, koji se automatski razvrstavaju kao mali ulagatelji (kategorija klijenata s najvišom razinom zaštite).“ (Pbz.hr, URL) Banka mora utvrditi razinu znanja i razumijevanja odnosno napraviti će procjenu primjerenosti za određenu osobu i to kontinuirano, ali će se popratiti i transakcijsko poslovanje s financijskim instrumentima i drugim sličnim proizvodima. Osoba sama odlučuje o tome koji proizvod joj najbolje odgovara. Na primjeru PBZ-a a i šire osnova pružanja investicijskog savjetovanja ograničeno je na financijske instrumente udjele u subjektima za zajednička ulaganja, odnosno otvorene investicijske fondove s javnom ponudom (UCITS). U slučaju banke iz primjera to je društvo *Eurizon Asset Management Croatia* d.o.o. Zagreb. Treba znati kako ulaganje u investicijske fondove ima rizik. Rizici mogu biti: tržišni, valutni, kreditni, kamatni, likvidnosni, regulatorni i operativni. Rizici se mjere skalom (tzv. Lickerova skala) u rasponu od 1 do 7 gdje je 1 najmanje rizičan dok je 7 najviše rizičan fond. Što je rizik veći veći je i prinos, a vrijedi i obrnuto.

Eurizon Asset Management Croatia d.o.o trenutno upravlja sa 24 otvorena investicijska fonda s javnom ponudom. Opće informacije nude saznanje o svakom fondu ponaosob. Glavne informacije su: informacije o kreditnoj instituciji, opis glavnih značajki proizvoda iz čega valja izdvoji minimalni iznos početnog uloga. Ovdje se također daje informacija u čiji fond i koju vrste se ulaže. Mogući rizici pokazuju rizik ulaganja te preporuku vezanu za razdoblje ulaganja. (PRILOG 2)

5. ISTRAŽIVANJE KROZ ANKETU O POVJERENJU U FINANCIJSKA TRŽIŠTA I INSTITUCIJE

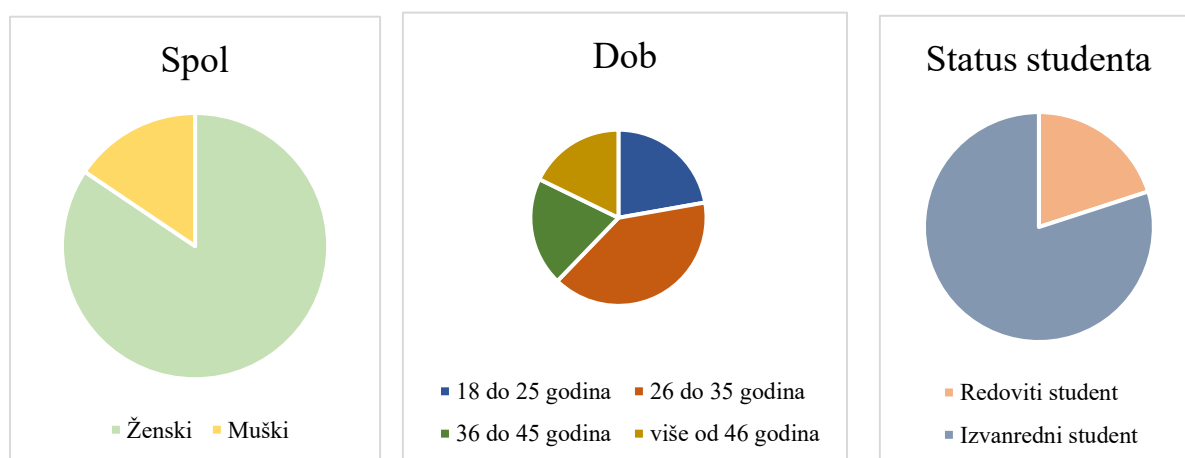
Kao pouzdana metoda istraživanja provedena je anketa. Ovo je najčešće upotrjebljavana metoda jer daje relativno brz uvid u obilježja na uzorku široke populacije. Anketa podrazumijeva „prikupljanje mišljenja i podataka o nekoj pojavi među većim brojem osoba radi statistike, ispitivanja tržišta ili javnog mišljenja ili kao baza za neko daljnje proučavanje.“ (Jezikoslovac.com, URL) U ovom radu predodređena je za unaprijed određen uzorak i populaciju koristeći razne oblike pitanja i informacija.

5.1. Rezultati ankete

Anketni list (PRILOG 3) sadrži 17 pitanja. Pitanja su većinom koncipirana na način da ispitanik od ponuđenih odgovora bira onaj za koji smatra da najbolje opisuje njegov stav i mišljenje. Pitanja su podijeljena u 4 sekcije od kojih prvi dio daje statističke tj. opće podatke o spolu, godinama, vrsti i smjeru studiranja. Slijedeća sekcija odnosi se na novac dok naredna predstavlja štednju i digitalne usluge. Ova anketa provedena je na ciljanom uzorku a to su studenti Fakulteta turizma i ruralnog razvoja u Požegi. Anketa je u razdoblju od tri tjedna popunjena 45 puta uz prosječno vrijeme popunjavanja od 04:54 minute.

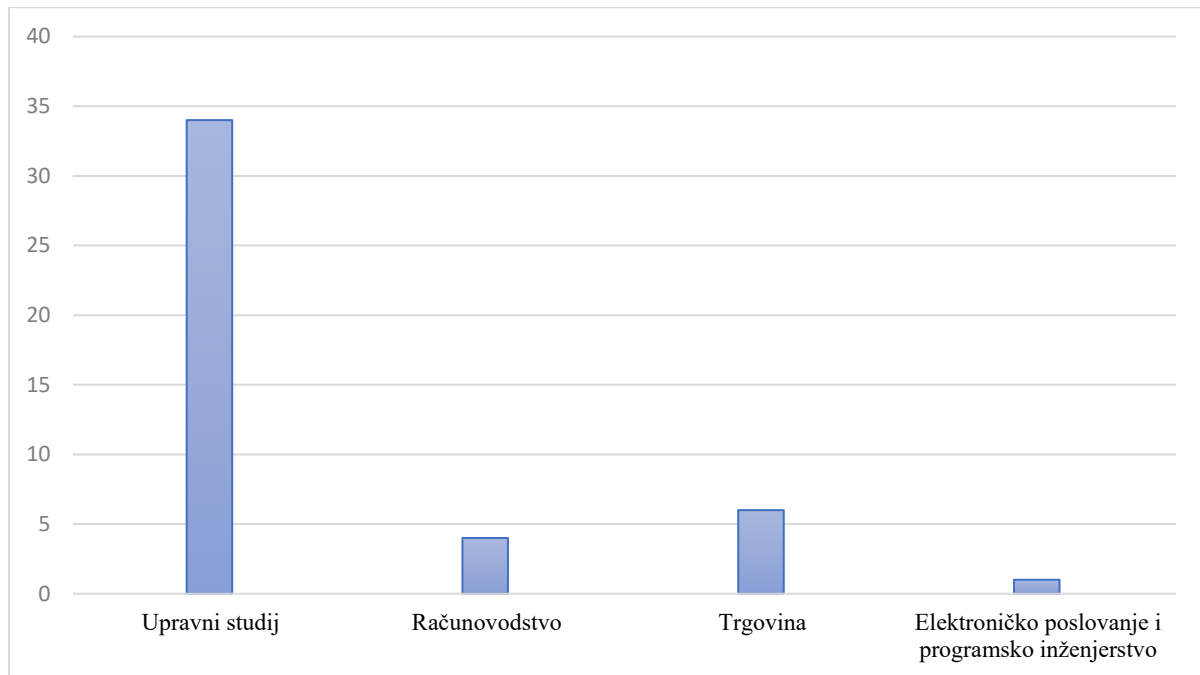
Na anketna pitanja odgovorilo je 38 osoba ženskog spola i 7 osoba muškog spola u najvećem rasponu od 26 do 35 godina starosti. U postotku 80% odgovorilo je studenata u statusu izvanrednih dok je preostali postotak pripao redovitim studentima. Najviše studenata koji su odgovorili (76%) studira na stručnom upravnom studiju, slijede trgovina i računovodstvo.

Grafikon 2: Opći statistički podatci ispitanika

Izvor: autor

Grafikon 3: Smjer studija ispitanika

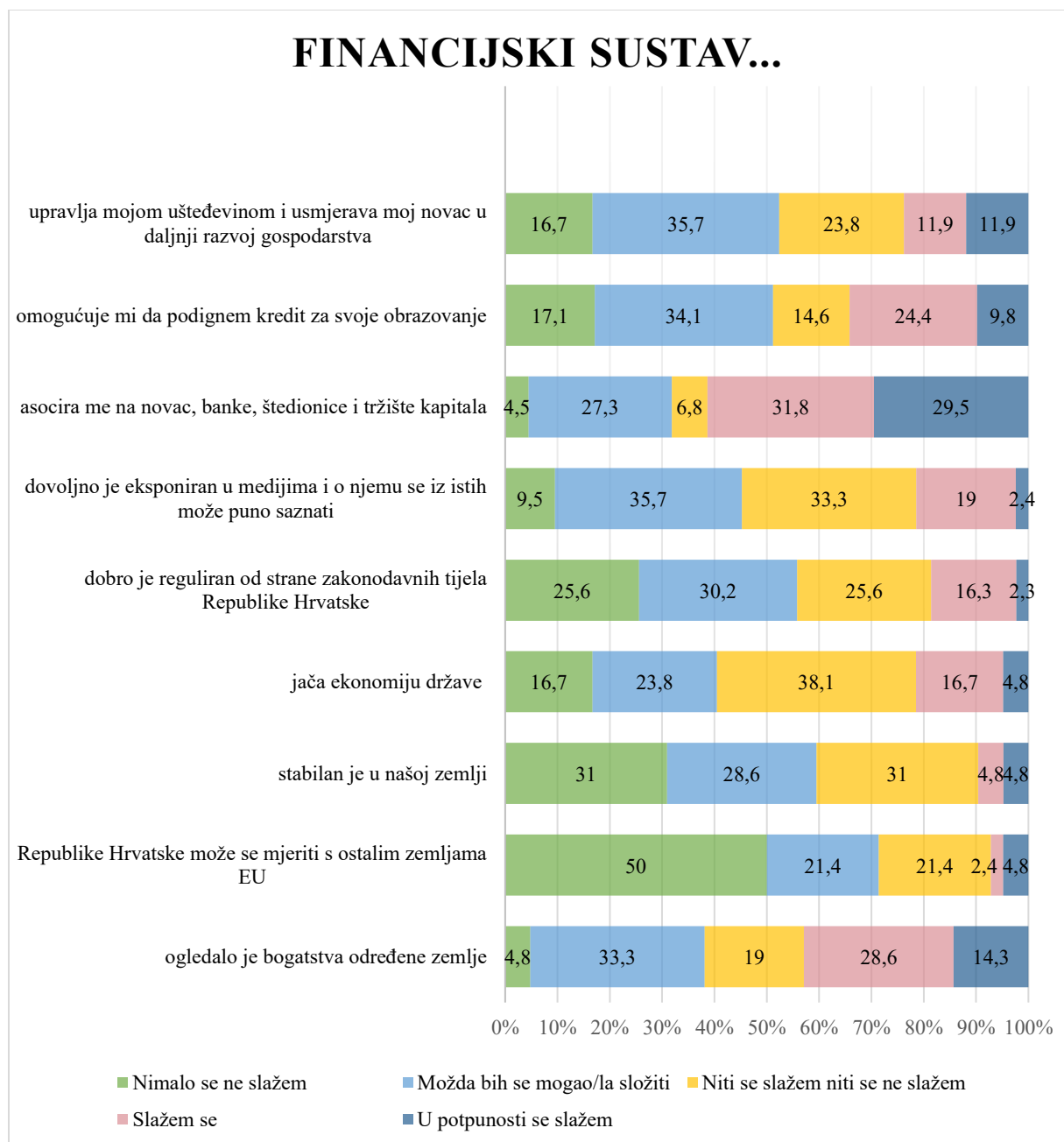
Izvor: autor

Ispitanici kroz drugu sekciju pomoću metode Likertove ljestvice daju precizan stav o određenim tvrdnjama koje se tiču financijskog sustava. Likertova ljestvica ili skala „sastoji se od tvrdnji, najčešće 15 do 20, koje izražavaju pozitivan ili negativan stav prema nekom objektu stava. Svaku tvrdnju prati najčešće pet mogućih odgovora. Njima se izražava stupanj slaganja, odnosno neslaganja sa stavom izraženim u tvrdnji“ (Enciklopedija.hr, URL) U suštini proizlazi da što je ispitanikov zbroj o nekoj tvrdnji veći to je i stav o određenom objektu pozitivniji. Financijski sustav kroz ljestvicu u anketi ispitan je kroz 9 pitanja. Stupnjevi slaganja su od najmanjeg gdje se ispitanik uopće ne slaže sa tvrdnjom do najjačeg gdje se u potpunosti slaže s izjavom, dakle stupanj polazi od 1 i ide do 5. U globalu, a nakon provedene ankete mišljenja ispitanika su u većini tvrdnji negdje na sredini.

Tvrdnju da financijski sustav upravlja ušteđevinom i usmjerava novac u daljnji razvoj gospodarstva izraženo je kako bi se ispitanici možda mogli složiti s izjavom što znači da je na skali označeno vrijednošću 2. Promatrajući sustav na način da omogućuje podizanje kredita za obrazovanje također je u 34% odgovora na skali označeno jačinom 2. Naredna tvrdnja koja financijski sustav karakterizira kao asocijaciju na novac, banke, štedionice i tržište kapitala označena je vrlo dobro u najvećoj mjeri vrijednošću 4 i prateći vrijednost 5 Lickertove skale. Ispitanici smatraju kako bi se možda mogli složiti (vrijednost 2) sa tvrdnjom kako je financijski sustav dovoljno eksponiran u medijima i o njemu se iz istih može puno saznati. Također u istoj mjeri smatraju kako je dobro reguliran od strane zakonodavnih tijela Republike Hrvatske.

Ovdje se primijeti i kako vrlo usko prati stav da nikako nije dobro reguliran u postotku od 29% ispitanika. Ispitanici su vrlo neodređenog stava (vrijednost 3) ako se govori o tvrdnji kako jača ekonomiju države dok su za tvrdnju stabilnosti sustava u našoj zemlji u identičnom postotku (31%) podijeljeni na način da nije uopće stabilan ili im je stav o ovome nejasan. Smatraju u zapravo vrlo velikom postotku (50%) kako se financijski sustav naše države ne može mjeriti s ostalim zemljama EU. S posljednjom tvrdnjom kako je financijski sustav ogledalo bogatstva određene zemlje složilo se najviše 33% ispitanika kroz vrijednost 4 tj. kako bi se možda mogli složiti s tim.

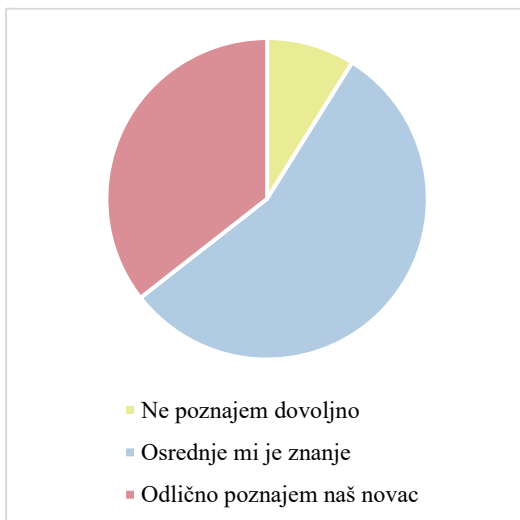
Grafikon 4: Lickertova skala kroz tvrdnje o financijskom sustavu

Izvor: autor

O novcu kao tematski bližem i srodnijem pojmu anketirani ispitanici su mogli dati svoje mišljenje i stajalište o povijesti, apoenskoj strukturi domaće valute ali i izraziti svoje slaganje odnosno neslaganje u vezi uvođenja eura kao službene valute. Proizlazi kako ispitanici o novcu i povijesnom razvoju istog od ponuđenih odgovora u najvećem postotku znaju nešto malo dok je poznavanje apoenske strukture okarakterizirano osrednjim znanjem.

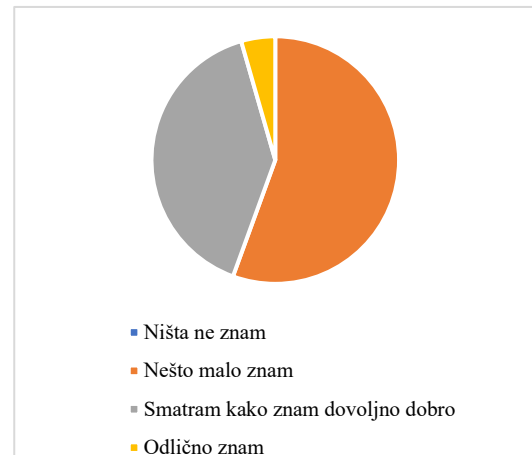
Grafikon 6: Poznavanje apoenske strukture

Izvor: autor

standardu koji bi uvođenjem eura mogao poboljšati situaciju građana a pronašlo se prednosti i u turističkom sektoru Republike Hrvatske tj. olakšanom putovanju i usporedbi cijena. Smatra se i kako je uvođenje eura bio logičan slijed događanja nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Nedostatci promjene valute ponajprije su okarakterizirani poskupljenjem dobara i usluga odnosno loša priprema za uvođenje i samim time loš standard.

Grafikon 5: Poznavanje novca i povijesnog razvoja

Izvor: autor

Na pitanja oko uvođenja eura najveći broj ispitanika smatra kako uvođenje nove valute nije bilo pametno. Ipak mišljenja su podijeljena budući da svaki novonastali događaj ima pozitivne i negativne strane. Anketirane osobe primjećuju pozitivne ishode u vidu konkurentnosti u svijetu odnosno olakšanog ulaganja u hrvatsko gospodarstvo. Također smatraju kako su kamatne stope stabilnije, a stabilnost i usporedivost s drugim državama uvelike je olakšana. Razmišlja se i o životnom

Grafikon 7: Mišljenja o uvođenju eura kao službene valute

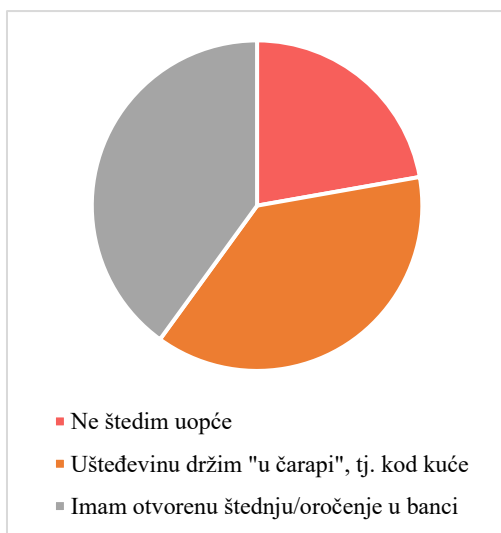

Izvor: autor

Također smatraju kako je hrvatska kuna na neki način predstavljala državu i da ju nije trebalo zamijeniti. Anketirani su također dali priliku novoj valuti i smatraju kako je rok od 6 mjeseci od uvođenja nove valute prekratak rok da bi se mogli vidjeti prednosti i nedostaci.

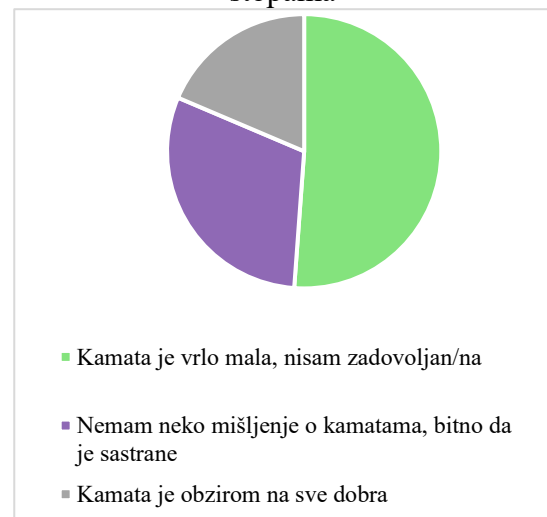
Štednja kao bitna sastavnica financijskog sustava a iz perspektive ispitanika vrlo je raznolika. Evidentno je da mnogi štede no način štednje govori kako su anketirani skoro u uskom rasponu izjavili da štede u banci ili svoju ušteđevinu drže kod kuće dok je svega 10 ispitanika reklo kako ne štedi uopće. U štednji vrlo bitan element je kamatna stopa s kojom ispitanici u najvećoj mjeri nisu zadovoljni. Što se investicijskih fondova, kao jednog od oblika štednje tiče, mnogi od njih niti ne znaju točno što je to stoga su i stavovi podijeljeni. Smatraju u najvećem omjeru kako bi uložili kada bi o samima znali nešto više, a vrlo usko prati mišljenje da niti ne bi zbog velikih gubitaka. S obveznicama koje su predstavljene u točki 2.2.4 ovoga rada anketirani su većinom načuli i nije im naročito poznato ili su razmišljali o ulaganju u iste dok za kamate po roku dospjeća smatraju kako je osrednje vrijednosti.

Grafikon 8: Način štednje

Izvor: autor

Grafikon 9: Zadovoljstvo kamatnim stopama

Izvor: autor

Grafikon 10: Ulaganje u investicijske fondove

Izvor: autor

Grafikon 11: Upis obveznica Republike Hrvatske

Izvor: autor

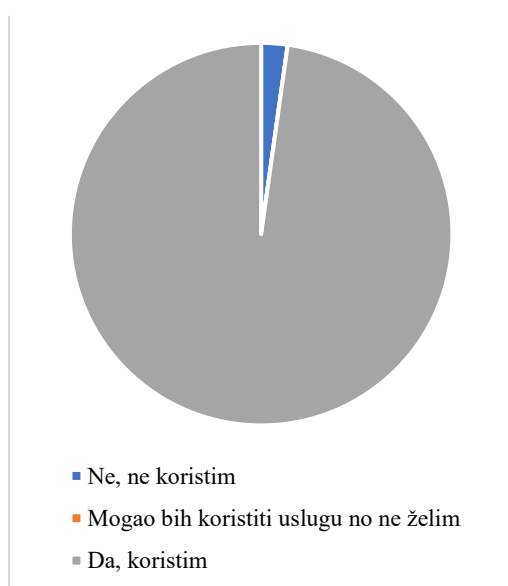
Grafikon 12: Stav o kamatnoj stopi na obveznice

Izvor: autor

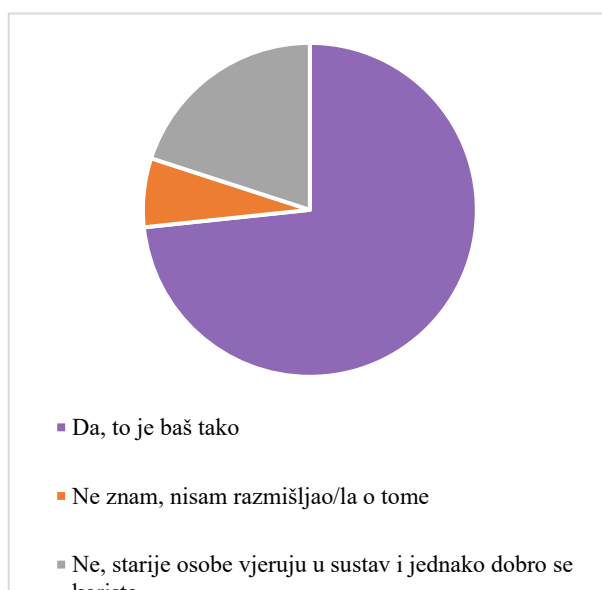
Tematska sekcija o digitalnom bankarstvu i uslugama od strane ispitanika ocijenjena je vrlo pozitivno. U prosjeku 98% ispitanika koristi uslugu digitalnog bankarstva ugovorenu preko svoje matične banke. U globalu zadovoljni su sigurnošću pri korištenju digitalnih usluga. Uslugu su ocijenili prosječnom ocjenom 4,05. Na pitanje o korištenju digitalne usluge od strane korisnika koji su starije životne dobi stav u većini drži kako oni zbog svojih godina i iskustva imaju manje povjerenja u digitalne usluge.

Grafikon 13: Korištenje digitalnog bankarstva

Izvor: autor

Grafikon 14: Stav o korištenju digitalnih usluga od strane starijih osoba

Izvor: autor

6. ZAKLJUČAK

Financijski sustav neizbježan je element svakog gospodarstva na najvišoj razini i isto tako kućanstva na najnižoj razini. Bez ovog sistema ne bi funkcionirale štednje, ulaganja, a primarno niti platni promet. S jedne strane novac se ulaže dok oprečno novac se troši. Uz dobru pravu regulativu veoma je važno povjerenje u financijski sustav.

Strukturu financijskog sustava čine tržišta, institucije, tokovi i instrumenti odnosno imovina. Svi ovi elementi usko su povezani, a opet mogu izvrsno djelovati kao zasebne komponente. Za financijska tržišta može se reći kako usmjeravaju sredstva u daljnji razvoj gospodarstva i određuju opseg raspoloživog kredita, štednju, kamatne stope te vrijednost vrijednosnih papira. Na financijskim tržištima trguje se na tržištu novca, kapitala te burzama. Usko povezano s tržištem kao posrednici djeluju financijske institucije. Ovdje veoma važnu ulogu prije svega imaju središnje banke a konačno i poslovne banke. Za financijske tokove može se reći kako su to zapravo financijske transakcije. Financijski instrumenti odnosno imovina predstavljaju ponajprije novac, štedne račune, fondove i najpoznatije vrijednosne papire gdje se primarno trguje dionicama i obveznicama kao predmetima tržišta. Ovaj dio teorijskog pristupa puno je bliži buduću se dionicama, a ove godine i obveznicama nedavno trgovalo. Funkcije financijskog sustava bit su i suština jer određuju sustav kroz štednju, bogatstvo, likvidnost, kredit, plaćanje rizik ali i neizostavnu politiku.

Sustav kao takav ne može funkcionirati bez tržišta novca. Povijesno je razvoj veoma dug i kompleksan i u konačnici dovodi do oblika novca te sve veće digitalizacije koju imamo danas. Novac stoga danas nalazimo u raznim oblicima no funkcije su uvijek iste: sredstvo razmjene, jedinica za računanje i pričuvna vrijednost. Ovdje su vrlo važni i monetarni agregati bez kojih se nikako ne može znati koliko je točno novca u optjecaju. Ako se pak govori o izvorima potražnje za novcem smatra se kako je to ona količina novca koju bi građani željeli posjedovati u likvidnom tj. stvarnom obliku – gotov novac koji je pravno reguliran od strane vlasti Republike Hrvatske i nadziran od nadzornih tijela.

Kako se empirijski dio i poveznica uvijek napravi s praktičnim primjerima, na poslovnoj banci Privredna banka Zagreb d.d. banka kao glavna financijska institucija u ekonomiji nudi širok spektar usluga koje na financijskom tržištu zapravo stvara financijski sustav. Usluge su prilagođene ponaosob svakoj osobi a ona ima pravo birati uslugu koja joj najviše odgovara. Osim o potrebama građana, njihovoj dobi ali i načinu i usmjeravanju sredstava nude se razne usluge i pomoć pri korištenju istih. Može se govoriti o nešto složenijim, dakle usmjeravanju

kapitala u oročenje, investicijske fondove do nešto jednostavnijim uslugama poput otvaranja računa i digitalnih usluga.

Zaokruženo pouzdana metoda prikaza stava ispitanika predstavlja provedba ankete. Ista daje vrlo precizne i točne podatke o različitim mišljenjima ispitanika. Proizlazi kako u globalu financijski sustav anketirani poznaju osrednje, za investicijsko savjetovanje, oročenje i obveznice znaju no na neki način se boje ulagati u iste. Digitalne usluge od strane korisnika različite dobi koriste se u značajno visokom postotku dok je povjerenje u iste ocijenjeno vrlo dobrom ocjenom.

Generalno financijski sustav dio je svakodnevnice svakoga od nas. Svi radimo s novcem, plaćamo svojim karticama i ulažemo u razne oblike štednje. Nije na odmet znati kako nam ovaj sustav utječe na sve, od zaposlenja, rada, isplate plaće na račune i daljnjeg ulaganja u gospodarstvo stoga zbilja jest pokretač i vitalni krvotok zemlje i svijeta.

7. POPIS LITERATURE

1. Arhivaanalitika.hr. URL: <https://arhivanalitika.hr/blog/b2b-br-10-potraznja-za-novcem/> [pristup: 24.06.2023]
2. Belanić et. al. (2017) *Bankovni i financijski ugovori*. Zagreb: Narodne novine d.d.
3. ecb.europa.eu. URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.hr.html> [pristup: 24.06.2023]
4. Ekonomskabaza.hr. URL: <https://ekonomskabaza.hr/financije/sto-su-financijske-institucije/> [pristup: 24.05.2023]
5. Enciklopedija.hr. Burza, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=10314> [pristup: 23.05.2023]
6. Enciklopedija.hr. Trampa, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62004> [pristup: 22.06.2023]
7. Enciklopedija.hr. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=36507> [pristup: 03.08.2023]
8. Eurizonam.hr. URL: <https://www.eurizonam.hr/fondovi-74/74> [pristup: 24.05.2023]
9. Hanfa.hr. URL: <https://hanfa.hr/getfile/39370/%C5%A0to%20je%20dionica.pdf> [pristup: 21.06.2023]
10. Hnb.hr. URL: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/uloge-i-suradnja/financijski-sustav-rh> [pristup: 22.06.2023]
11. Hnb.hr. URL: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/doprinos-republike-hrvatske-monetarnim-agregatima-europodrucja> [pristup: 24.06.2023]
12. Hnb.hr. URL: <https://www.hnb.hr/-/vrste-kredita> [pristup: 30.06.2023]
13. Hr.economy-pedia. URL: <https://hr.economy-pedia.com/11039615-finance-system> [pristup: 15.05.2023]
14. Hr.economy-pedia. URL: <https://hr.economy-pedia.com/11031590-difference-between-primary-and-secondary-market> [pristup: 23.05.2023]
15. Hr.economy-pedia.com. URL: <https://hr.economy-pedia.com/11039609-commercial-bank> [pristup: 25.06.2023]
16. Hr.know-base.net. URL: <https://hr.know-base.net/7577926-financial-assets> [pristup: 27.05.2023]
17. Hrvatska narodna banka. Financijski sustav RH, URL: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/uloge-i-suradnja/financijski-sustav-rh> [pristup: 16.05.2023]

18. Ivanov, M. i Maroshi, V. (2021) *Bankarstvo i osiguranje*. Udžbenik za 4. razred srednje strukovne škole zanimanje: ekonomist/ekonomistica. Zagreb, Alka script d.o.o.
19. Jeleč Raguž, M. (2020) *Osnove makroekonomije*. Požega, Veleučilište u Požegi
20. Jezikoslovac.com. URL: <https://jezikoslovac.com/word/jsxi> [pristup: 30.06.2023]
21. Jurkić, Z. (2016) *Stabilnost Hrvatskog financijskog sustava*. Završni rad. Koprivnica: Sveučilište Sjever, URL: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unin%3A1200/datastream/PDF/view> [pristup: 22.06.2023]
22. Kamatnestope.hr. URL: <https://kamatnestope.com/obveznice/> [pristup: 21.06.2023]
23. Klarić, P. i Vedriš, M. (2014) *Građansko pravo, opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo*. XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Narodne novine d.d.
24. Kunac, A (2018) *Financijski sustav u uloga banaka u Republici Hrvatskoj*. Završni rad. Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, URL: <https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst:2143/preview> [pristup: 24.05.2023]
25. Mfin.gov.hr. URL: <https://mfin.gov.hr/vijesti/drzavne-obveznice-uvrstene-na-burzu-velik-odaziv-poruka-je-povjerenja-gradjana/3427> [pristup: 21.06.2023]
26. Miller, R.L. i VanHoose, D.D. (1997) *Moderni novac i bankarstvo*. treće izdanje. Zagreb: MATE d.o.o.
27. Mishkin, F.S. i Eakins S.G. (2019) *Financijska tržišta i institucije*. 8. izdanje. Zagreb: MATE d.o.o.
28. Moj-bankar.hr. URL: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/F/Financijske-institucije> [pristup: 24.05.2023]
29. Moj-bankar.hr. URL: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/I/Investicijska-banka> [pristup: 24.05.2023]
30. Moj-bankar.hr. URL: <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/K/Kredit> [pristup: 30.06.2023]
31. Novak, B. (2005) *Financijska tržišta i institucije*. 2. izmijenjeno izdanje. Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
32. Olgić Draženović, B. (2015) *Modeli financijske supervizije i regulacije u zemljama EU-a*, URL: <https://hrcak.srce.hr/file/371470> [pristup: 15.05.2023]
33. Pbz.hr. URL: <https://www.pbz.hr/gradjani> [pristup: 27.06.2023]
34. Pbz.hr. URL: [file:///D:/Users/Korisnik/Downloads/Opce%20informacije%20o%20usluzi%20investicijskog%20savjetovanja_01012023%20\(1\).pdf](file:///D:/Users/Korisnik/Downloads/Opce%20informacije%20o%20usluzi%20investicijskog%20savjetovanja_01012023%20(1).pdf) [pristup: 30.06.2023]

35. Rose, P.S. (2005) *Menadžment komercijalnih banaka*. četvrto izdanje. Zagreb: MATE d.o.o.
36. Samuelson, P.A. i Nordhaus W.D. (2011) *Ekonomija*. 19. izdanje. Zagreb: MATE d.o.o.
37. Srb, V i Čulo, I. (2006) *Javno financiranje i monetarna ekonomija*. Požega; Veleučilište u Požegi i Geno d.o.o.
38. Veselica, V. (1995) *Financijski sustav u ekonomiji*. Zagreb: Inženjerski biro d.d.
39. Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci. (NN 75/08, 54/13, 47/20)
40. Zakon o obveznim odnosima. (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22)
41. Zakon o osiguranju. (NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20, 151/22)
42. Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom. (NN 44/16, 126/19, 110/21, 76/22)

8. PRILOZI

PRILOG 1 – arhiva kamatnih stopa na kunsko oročenje PBZ PERSPEKTIVE u kunama u razdoblju od 2013. do 2022. godine

Period promatranja je prva polovina godine izuzev 2022. gdje se zbog uvođenja eura ova vrsta štednje mogla ugovarati samo u prvoj polovini godine, važno je i to da što je broj godina štednje duži kamate su bolje

2013. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci					
	6	12	24	36	48	60
vrsta kamatne stope	fiksna			promjenjiva		
premija	8%					
	EKS*					
500,00 - 49.999,99	3,35	3,78	3,88	4,20	4,25	4,29
50.000,00 - 199.999,99	3,46	3,89	4,04	4,31	4,35	4,40
200.000,00 i više	3,51	4,00	4,10	4,41	4,46	4,51

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda s datumom početka oročenja 1.1.2013.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2013. godinu je **4,063%**

- iznos dobiven na način da su zbrojene sve kamatne stope za svaki raspon i podijeljeno sa brojem grupa (točnije sa 3)

2014. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci			
	6	12	24	36
vrsta kamatne stope	fiksna			
premija	8%			
	EKS*			
500,00 - 49.999,99	2,65	3,08	3,18	3,50
50.000,00 - 199.999,99	2,76	3,19	3,34	3,61
200.000,00 i više	2,81	3,29	3,40	3,72

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda i najniže ročnosti, s datumom početka oročenja 1.12.2013.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2014. godinu je **3,21%**

2015. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci				
	6	12	18	24	36
vrsta kamatne stope	fiksna				
premija	8%				
	EKS*				
500,00 - 49.999,99	2,21	2,65	2,70	2,75	3,07
50.000,00 - 199.999,99	2,32	2,75	2,86	2,91	3,18
200.000,00 i više	2,38	2,86	2,91	2,97	3,29

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda i najniže ročnosti, s datumom početka oročenja 29.12.2014.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2015. godinu je **2,787%**

2016. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci				
	6	12	18	24	36
kamatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja				
premija*	8%				
efektivna kamatna stopa**					
500,00 - 49.999,99	1,13	1,41	1,51	1,67	1,89
50.000,00 - 199.999,99	1,24	1,51	1,62	1,78	2,00
200.000,00 i više	1,30	1,62	1,67	1,89	2,10

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda, s datumom početka oročenja 01.03.2016.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2016. godinu je **1,622%**

2017. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci				
	6	12	18	24	36
kamatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja				
premija*	8%				
efektivna kamatna stopa**					
500,00 - 49.999,99	0,48	1,51	1,62	1,78	2,00
50.000,00 - 199.999,99	0,54	1,62	1,73	1,89	2,10
200.000,00 i više	0,65	1,73	1,78	2,00	2,21

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda, s datumom početka oročenja 01.03.2017.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2017. godinu je **1,576%**

2018. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci				
	6	12	18	24	36
kamatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja				
premija*	8%				
efektivna kamatna stopa**					
500,00 - 49.999,99	0,49	1,51	1,62	1,78	1,99
50.000,00 - 199.999,99	0,54	1,62	1,73	1,89	2,10
200.000,00 i više	0,65	1,73	1,78	2,00	2,21

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda, s datumom početka oročenja 15.11.2017.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2018. godinu je **1,576%**

2019. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci							
	6	12	18	24	36	60	72	84
amatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja							
premija*	8%							
efektivna kamatna stopa**								
500,00 - 49.999,99	0,02	0,02	0,02	0,05	0,05	0,70	1,40	1,51
50.000,00 - 199.999,99	0,02	0,02	0,02	0,05	0,05	0,70	1,45	1,56
200.000,00 i više	0,02	0,02	0,02	0,05	0,11	0,76	1,51	1,61

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda s datumom početka oročenja 26.3.2019.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2019. godinu je **0,488%**

2020. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci							
	6	12	18	24	36	60	72	84
amatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja							
premija*	8%							
efektivna kamatna stopa**								
500,00 - 49.999,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,49	0,54	0,65
50.000,00 - 199.999,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,49	0,54	0,65
200.000,00 i više	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,49	0,54	0,65

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda s datumom početka oročenja 24.2.2020.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2020. godinu je **0,223%**

2021. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci							
	6	12	18	24	36	60	72	84
amatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja							
premija*	8%							
efektivna kamatna stopa**								
500,00 - 49.999,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
50.000,00 - 199.999,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
200.000,00 i više	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda s datumom početka oročenja 11.2.2021.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2021. godinu je **0,02%**

2022. GODINA

Perspektiva štednja

iznos depozita u HRK / ročnost	mjeseci							
	6	12	18	24	36	60	72	84
amatna stopa	fiksna, obračunava se u visini kamatne stope za Standard štednju u HRK, ovisno o iznosu i roku oročenja							
premija*	8%							
efektivna kamatna stopa**								
500,00 - 49.999,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
50.000,00 - 199.999,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
200.000,00 i više	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02

Minimalni iznos: HRK 500,00

*Premija se obračunava po ispunjenju ugovorenih uvjeta za priznavanje premije.

**Efektivna kamatna stopa je izračunata za početne iznose razreda s datumom početka oročenja 9.5.2021.

Prosječna vrijednost kamatnih stopa za 2022. godinu je **0,02%**

Prilagođeno prema: PBZ oročena štednja, URL: <https://www.pbz.hr/gradjani/orocena-stednja.html>

PRILOG 2: Prikaz EURIZON HR Global fonda kroz njegove glavne značajke

KLJUČNI PODACI ZA ULAGATELJE UCITS FONDA (KID)

SVRHA

Ovaj dokument sadrži ključne informacije o ovom investicijskom proizvodu. Nije riječ o promidžbenom materijalu. Informacije sadržane u ovom dokumentu propisane su Zakonom o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN 44/16, 126/19, 110/21, 76/22 Zakona) kako bi Vam pomogle u razumijevanju prirode, rizika, troškova, mogućih dobitaka i gubitaka ovog proizvoda te kako bi Vam pomogle da ga usporedite s drugim proizvodima.

PROIZVOD

Eurizon HR Global fond, otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (Fond)

ISIN: HRPBZIUGLBF3

Fondom upravlja: **Eurizon Asset Management Croatia d.o.o.**, Ulica grada Vukovara 271, Zagreb (Društvo)

Mrežna stranica Društva: www.eurizoncapital.com/hr, Telefon: + 385 1 6363 699

Nadzorno tijelo Društva: Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Ulica Franje Račkog 6 (HANFA) izdala je odobrenje za rad Društva u Republici Hrvatskoj

Datum primjene (važenja) dokumenta: 15.2.2023.

KAKAV JE OVO PROIZVOD?

Vrsta: Fond je otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (UCITS), klasificiran u kategoriju mješoviti fond. Fond je odobren u Republici Hrvatskoj i regulira ga HANFA.

Ciljevi: Investicijski cilj Fonda je nastojanje ostvarivanja rasta vrijednosti uloženi novčanih sredstava kroz ostvarivanje prinosa koji će biti usporediv s portfeljem sastavljenim od dionica koje kotiraju na uređenim tržištima cijelog svijeta i obveznica izdanih od Republike Hrvatske i tijela javnih vlasti Republike Hrvatske, pri čemu će se manji dio imovine fonda ulagati i u obveznice izdane od drugih država članica EU, OECD-a i CEFTA-e. Društvo će Fondom upravljati s ciljem da u dugom roku ostvari prinos koji će biti u skladu s prinosom mjerila sastavljenog od 50% MSCI ACWI, 40% CROBISTR®, i 10% €STR (dalje u tekstu: referentna vrijednost ili Benchmark). Društvo ne može dati garanciju da će predmetni cilj biti ostvaren.

Fond će primarno ulagati u dioničke investicijske fondove izložene dionicama tvrtki iz cijelog svijeta, u obveznice izdane od Republike Hrvatske i tijela javne vlasti Republike Hrvatske, u dužničke vrijednosne papire izdane od država članica EU, OECD-a i CEFTA-e, u obvezničke investicijske fondove te u novčane depozite kod kreditnih institucija i novčane UCITS fondove. Izdavatelji obveznica i instrumenata tržišta novca su države, pravne osobe i ostali subjekti bez obzira na rejting. Sukladno članku 256. Zakona dozvoljeno je ulaganje do 60% neto vrijednosti imovine Fonda u prenosive vrijednosne papire i instrumente tržišta novca čiji je izdavatelj ili za koje jamči Republika Hrvatska. Udio pojedine vrste imovine u Fondu neće prelaziti 60% neto imovine Fonda. Ulaganje u opcijske i terminske ugovore i druge financijske izvedenice može se koristiti u svrhu zaštite od rizika i u svrhu postizanja investicijskih ciljeva Fonda, odnosno povećanja prinosa. Ulaganjima u financijske izvedenice neće se povećavati profil rizičnosti Fonda.

Društvo aktivno upravlja imovinom Fonda kroz investicijski proces te sukladno strateškim i/ili taktičkim pogledima i odlukama selektira dužničke vrijednosne papire i dioničke investicijske fondove. Ovisno o tržišnim uvjetima, pri određivanju dioničkih investicijskih fondova u koje će Fond ulagati, Društvo uzima u obzir analizu relevantnih karakteristika fondova i njihov procijenjeni doprinos nastojanju ostvarenja investicijskog cilja Fonda. Fond ne namjerava replicirati sastav Benchmarka, već ga koristi za oblikovanje portfelja i usporedbu s prinosom Fonda¹. Stupanj diskrecije u odnosu na Benchmark: umjeren. Razina rizika koju Fond može preuzeti promatra se relativno u odnosu na Benchmark kao dio procesa oblikovanja portfelja Fonda, što znači da je za očekivati kako će se izloženost, a time i prinos Fonda, umjereno razlikovati od Benchmarka. Fond je denominiran u euru (EUR). Sporedna valutna izloženost je neograničena, u skladu sa Zakonom.

Raspodjela prihoda: Prihodi koje Fond ostvari ponovno se ulažu u imovinu Fonda.

Ciljani mali ulagatelj (dalje u tekstu: ulagatelj): Fond je prikladan za ulagatelje (kako je propisano Prospektom Fonda): s osnovnim predznanjem o tržištu kapitala, investicijskim fondovima, obveznicama i dionicama te njihovim karakteristikama; s umjerenom sposobnosti podnošenja rizika; koji mogu prihvatiti da vrijednost njihova ulaganja može tijekom razdoblja ulaganja pasti ispod vrijednosti uloženi i ne očekuju jamstva ili zaštitu ulaganja; koji imaju za cilj ostvarivanje rasta vrijednosti uloženi novčanih sredstava u skladu s investicijskim ciljem te su spremni svoja sredstva uložiti na rok od pet (5) godina

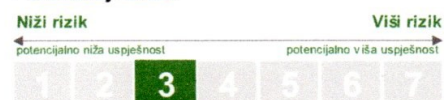
Datum dospjeća: Datum dospjeća Fonda ne postoji. Fond je osnovan na neodređeno vrijeme. Ulagatelji mogu u bilo kojem trenutku zatražiti otkup udjela iz Fonda.

Likvidacija: Društvo ima pravo jednostrano pokrenuti postupak likvidacije Fonda ukoliko nastupe okolnosti predviđene Zakonom. Postupak dobrovoljne likvidacije propisan je u članku 9. Pravila Fonda. Postupak obvezne likvidacije propisan je u članku 10. Pravila Fonda.

Depozitna Banka (Depozitar) Fonda: Privredna banka Zagreb d.d., Radnička cesta 50, Zagreb

KOJI SU RIZICI I ŠTO BIH MOGAO DOBITI ZAUZVRAT?

Pokazatelj rizika:

Pretpostavka pokazatelja rizika odnosi se na ulaganja u Fond za razdoblje od pet (5) godina.
Rizik može biti bitno viši od navedenog u pokazatelju ukoliko je ulaganje kraće od preporučenog razdoblja držanja, tj. ako udjele unovčite ranije, iznos koji dobijete otkupom mogao bi biti niži.

Zbimi pokazatelj rizika služi kao smjernica za usporedbu razine rizika ovog Fonda u usporedbi s drugim proizvodima. Pokazuje kolika je vjerojatnost da će Fond izgubiti dio ili cjelokupno ulaganje kao posljedicu kretanja na financijskim tržištima ili zbog toga što u određenom trenutku otkupljujete udjele te zbog istog Društvo nije u mogućnosti izvršiti isplatu.

¹ Iznos nagrade za uspješnost (bonus) fond menagera djelomično se temelji na prinosu Fonda u odnosu na prinos Benchmarka.

Društvo je razvrstalo ovaj proizvod pod pokazatelj rizika 3 (tri), na skali pokazatelja rizika od 1 (jedan) do 7 (sedam) kod kojega je 1 (jedan) najniži, što označava srednje nisku kategoriju rizika. Ovime se izražava srednje niska stopa mogućih gubitaka, dok loši tržišni uvjeti vrlo vjerojatno neće utjecati na sposobnost Društva da Vam isplati otkup udjela. Rizik Fonda može biti i bitno viši od onog koji se navodi u pokazatelju rizika ako je ulaganje kraće od preporučenog razdoblja ulaganja. U slučaju otkupa udjela prije isteka razdoblja za obračun izlazne naknade ista se može naplatiti na dio ili ukupan iznos sredstava koja se otkupljuju.

Ostale značajne kategorije rizika kojima Fond može biti izložen, a koje nisu obuhvaćene ovim pokazateljem rizika: su kreditni rizik, rizik likvidnosti, rizik druge ugovorne strane, te operativni rizik. Detaljan opis rizika odnosno njihov značaj kojima je Fond izložen propisan je Prospektom Fonda.

U proizvodu ne postoji rizik nastanka dodatnih financijskih obveza osim iznosa koji je uplaćen. Maksimalni gubitak od ulaganja u ovaj proizvod mogu biti ukupno uložena sredstva. Ovaj Fond ne uključuje nikakvu zaštitu od budućih tržišnih kretanja, tako da je moguće izgubiti određeni dio ili cjelokupan ulog. Ako Društvo neće biti u mogućnosti izvršiti isplatu otkupljenih udjela ulagatelj može izgubiti cjelokupan ulog.

Scenariji uspješnosti: Prikazani su različiti scenariji uspješnosti ulaganja u Fond i to: scenarij u uvjetima stresa, nepovoljni scenarij, umjereni scenarij i povoljni scenarij. Iznos koji ulagatelj može dobiti od proizvoda ovisi o budućim tržišnim kretanjima, koja su neizvjesna i ne mogu se preciznije predvidjeti. U ovoj tablici prikazuje se povrat od ulaganja koji ulagatelj može ostvariti u sljedećih pet (5) godina, prema različitim scenarijima, pod pretpostavkom ulaganja 10.000,00 EUR.

SCENARIJ	U slučaju prodaje nakon 1 godine	U slučaju prodaje nakon 5 godina
Scenarij u uvjetima stresa		
Mogući povrat nakon plaćanja troškova	4.260,00 €	4.820,00 €
Prosječni povrat svake godine	-57,36%	-13,57%
Nepovoljni scenarij		
Mogući povrat nakon plaćanja troškova	8.680,00 €	8.680,00 €
Prosječni povrat svake godine	-13,16%	-2,78%
Umjereni scenarij		
Mogući povrat nakon plaćanja troškova	10.350,00 €	12.640,00 €
Prosječni povrat svake godine	3,46%	4,80%
Povoljni scenarij		
Mogući povrat nakon plaćanja troškova	12.030,00 €	13.440,00 €
Prosječni povrat svake godine	20,29%	6,08%

Scenariji uspješnosti informativnog su karaktera i nisu garancija budućih prinosa i rezultata Fonda te nisu obvezujući za Društvo. Podaci su izračunati na temelju povijesnih podataka Fonda i njihovih pretpostavljenih vrijednosti (engl. *proxy*) zaključno s 31.12.2022. Prikazani scenariji procjena su buduće uspješnosti na temelju prošlog iskustva o promjeni vrijednosti predmetnog ulaganja te nisu pokazatelj očekivanja. Ono što će ulagatelj ostvariti razlikovati će se ovisno o kretanjima na tržištu i o tome koliko dugo traje ulaganje. Scenarij u uvjetima stresa pokazuje povrat koji ulagatelj može ostvariti u ekstremnim tržišnim uvjetima. Prikazani nepovoljni, umjereni i povoljni scenarij primjer su najgore, prosječne i najbolje uspješnosti u posljednjih deset (10) godina. U budućnosti bi se tržišta mogla ponašati sasvim drugačije. Prikazane brojke uključuju sve troškove samog proizvoda. Brojčani podaci ne uzimaju u obzir poreznu situaciju ulagatelj koja može utjecati na krajnji efekt ulaganja.

ŠTO SE DOGAĐA AKO DRUŠTVO NIJE U MOGUĆNOSTI IZVRŠITI ISPLATU?

Imovina Fonda drži se kod Depozitara koji osigurava odvojenost imovine Fonda od ostalih UCITS Fondova kojima Društvo upravlja kao i od imovine Društva. Imovina Fonda ne pripada Društvu, nije dio njegove imovine, njegove likvidacijske ili stečajne mase, niti može biti predmet ovrhe radi namirenja tražbina prema Društvu ili Depozitaru (detaljno u Pravilima Fonda članak 23 i 35). S obzirom na to, mogućnost izvršenja otkupa udjela iz Fonda ne ovisi o kreditnoj sposobnosti ili imovini Društva već ovisi isključivo o razini likvidnosti imovine Fonda. Uložena sredstva nisu osigurana od strane Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju niti su pokrivena bilo kojim drugim jamstvenim programom.

KOJI SU TROŠKOVI?

Metodologija izračuna troškova temelji se na *ex-post* godišnjim troškovima. Transakcijski troškovi izračunati su kao prosjek stvarnih transakcijskih troškova u zadnje tri (3) godine. Transakcijski troškovi nastaju kad Društvo trguje različitim financijskim instrumentima i vrijednosnicama u ime i za račun Fonda.

U tablicama su prikazani iznosi uzeti iz ulaganja za prikaz više različitih vrsta troškova. Ti iznosi ovisi o veličini i trajanju ulaganja proizvoda te učinkovitosti proizvoda. Iznosi su ovdje prikazani u ilustrativne svrhe i temelje se na primjeru iznosa ulaganja i nekoliko mogućih razdoblja ulaganja. Pretpostavka za izračun scenarija je da prinos od ulaganje u prvoj godini iznosi nula (nula %). Za ostala razdoblja ulaganja pretpostavka je ostvarenje umjerenog scenarija.

Iznosi koji su ovdje iskazani su zbirni troškovi samog proizvoda za dva (2) različita razdoblja držanja i obuhvaćaju moguće naknade za prijevremeni otkup. U brojčanim podacima pretpostavlja se početni ulog od 10.000,00 EUR. Efekti procjene mogu biti različiti u budućnosti. Smanjenje prinosa pokazuje kakav učinak imaju ukupni troškovi na prinos od ulaganja. Ukupni se troškovi u obzir uzimaju jednokratne, tekuće i povremene troškove.

Troškovi tijekom vremena

Učinak na prinos po godinama pokazuje koliko ukupni troškovi, iskazani u postotnom iznosu, na godišnjoj razini umanjuju prinos ulaganja. Osoba koja Vam prodaje ili Vas savjetuje o ovom proizvodu može Vam zaračunati druge troškove. Ako to bude slučaj, ta će Vam osoba pružiti informacije o tim troškovima te će Vam pokazati učinak koji će svi troškovi imati na Vaše ulaganje tijekom vremena.

Uz pretpostavljeni iznos početnog ulaganja od 10.000 EUR	Ako prodate udjele u Fondu nakon	
	1 godine	5 godine
Ukupni troškovi (EUR)	248,00	1.240,00
Godišnji utjecaj na troškove* (%)	2,48%	2,48%

Struktura troškova

Niže navedena tablica prikazuje učinak koji svake godine imaju različite vrste troškova na prinos od ulaganja koji biste mogli dobiti na kraju preporučenog razdoblja ulaganja te značenje različitih troškovnih kategorija.

Struktura troškova	Učinak na prinos nakon 1 godine
Jednokratni troškovi	
Ulazni troškovi - Učinak troškova koje plaćate pri sklapanju ugovora o ulaganju	0,00%
Izlazni troškovi - Učinak troškova koje plaćate pri izlasku iz ulaganja	0,00%
Tekući troškovi	
Ostali tekući troškovi - Učinak troškova koje godišnje naplaćujemo za upravljanje Vašim ulaganjem	2,45%
Transakcijski troškovi portfelja - Učinak troškova kupnje i prodaje temeljnih ulaganja proizvoda	0,03%
Povremeni troškovi	
Naknada za uspješnost - Učinak naknade na uspješnost	nema
Udio u dobiti - Učinak udjela u dobiti	nema

KOLIKO BIH DUGO TREBAO DRŽATI ULAGANJE U FONDU I MOGU LI PODIĆI NOVAC RANIJE?

Preporučeno razdoblje ulaganja: pet (5) godina

Preporučeno razdoblje ulaganja ovisi o Investicijskoj strategiji i ciljevima Fonda, odnosno Fond je namijenjen ulagateljima koji žele ulagati na svjetskim dioničkim tržištima i hrvatskom obvezničkom tržištu, a spremni su prihvatiti srednje nisku razinu rizičnosti Fonda. Preporučeni rok ulaganja je pet (5) godina. Ovaj Fond nije primjeren za ulagatelje koji namjeravaju povući svoj novac prije isteka razdoblja od pet (5) godina.

Otkup udjela: rizik može biti bitno viši od navedenog u pokazatelju rizika ukoliko se udjeli iz Fonda prodaju prije preporučenog razdoblja ulaganja. U slučaju otkupa udjela prije isteka razdoblja za naplatu izlazne naknade na dio imovine ili ukupan iznos koji se prodaje iz Fonda naplaćuje se izlazna naknada. Izlazna naknada je ovisna o trajanju ulaganja u Fond i vrijednosti isplate iz Fonda. Izlazna naknada iznosi 0,50%, a naplaćuje se na dio ili na cijelu vrijednost otkupa u vremenu trajanja ulaganja do jedne (1) godine (izlazna naknada se ne naplaćuje kada je iznos otkupa jednak ili veći od 39.000,00 EUR). Nakon jedne (1) godine izlazne naknade nema.

Neovisno o navedenom, udjele u Fondu možete otkupiti u svakom trenutku, podnošenjem zahtjeva za otkup udjela, po cijeni važećoj na dan kada Društvo zaprimi zahtjev, uz uvjet da su dostavljeni svi potrebni dokumenti. Ako je zahtjev za otkup udjela zaprimljen radnim danom poslije 16:00 sati ili na dan koji nije radni dan, datumom otkupa smatra se prvi sljedeći radni dan. Detaljnije informacije o troškovima, uključujući informacije o naknadama vezanima za poslovanje mogu se pronaći u „Dokumenti fonda“ koje su dostupne na mrežnoj stranici Društva - <https://www.eurizonam.hr/fondovi-74/spru-3-172/eurizon-hr-global-fond-153/dokumenti-fonda/961>, te u prostorijama distributera.

KAKO SE MOGU ŽALITI?

Mali ulagatelj ima mogućnost uložiti pritužbu na proizvod ili ponašanje Društva ili na osobu koja savjetuje o proizvodu ili ga prodaje.

Kako: Pritužbe se mogu podnijeti pisanim putem i to putem redovne pošte na adresi sjedišta Društva, putem elektroničke pošte te usmeno na zapisnik na adresi sjedišta Društva

Kome: Ulica grada Vukovara 271, 10000 Zagreb s naznakom: n/r Funkcije obrade pritužbi; pritužbe@eurizonam.hr; <https://www.eurizonam.hr/kontakt-72/pritužbe/3271>

DRUGE RELEVANTNE INFORMACIJE

Povijesni prinosi Fonda nalaze se na mrežnoj stranici Društva. Povijesni prinosi nisu pokazatelji budućih prinosa. Prikaz Vam može pomoći kako se Fondom upravljalo u prošlosti. Povijesni prinosi prikazani su za zadnjih deset (10) godina. Scenariji uspješnosti mjesečno se objavljuju na mrežnoj stranici Društva.

Pojedinosti aktualne Politike primitaka, uključujući opis načina izračuna, identitet osoba odgovornih za dodjelu primitaka te sastav Odbora za primitke, dostupni su na mrežnoj stranici Društva:

<https://www.eurizonam.hr/UserDocsImages//dokumenti/Sa%C5%BEetak%20politike%20primitaka%20studeni%202021%20%C4%8Distopis.pdf> Na zahtjev će Vam se besplatno dostaviti primjerak Politike primitaka u papirnatom obliku. Eurizon Asset Management Croatia d.o.o. je, u skladu s člankom 59. važećeg Zakona usvojilo Politiku primitaka Društva, uzimajući u obzir načela navedena u članku 60. Zakona. Depozitar Fonda je Privredna banka Zagreb d.d. sa sjedištem u Zagrebu, Radnička cesta 50.

Društvo će Vam, uz ovaj dokument (KID), dostaviti i sljedeće informativne dokumente: Sve dodatne informacije i dokumenti o Fondu, Prospekt i pravila fonda, Ex ante prikaz troškova i naknada, polugodišnji i revidirani godišnji izvještaji Fonda i Društva besplatno su dostupni na hrvatskom jeziku na mrežnoj stranici Društva <https://www.eurizonam.hr/fondovi-74/spru-3-172/eurizon-hr-global-fond-153/dokumenti-fonda/961>; https://www.eurizonam.hr/izvjestaji-76/ostalo/financijski-izvjestaji/217_u u sjedištu Društva i distributera te će Vam se na zahtjev besplatno dostaviti.

Objava vrijednosti udjela: Vrijednost udjela Fonda objavljuje se svakodnevno na mrežnoj stranici Društva: www.eurizoncapital.com/hr, u poslovnica distributera te na: www.hrportfolio.hr.

Izvor: https://www.eurizonam.hr/UserDocsImages//Fondovi/KIID/4_PRIIP%20KID%20-%20EURIZON%20HR%20GLOBAL%20FOND_%C4%8Distopis.pdf

POVJERENJE U FINANCIJSKI SUSTAV, FINANCIJSKE INSTITUCIJE I FINANCIJSKA TRŽIŠTA

Povjerenje u financijska tržišta i institucije ključno je za normalno i kontinuirano funkcioniranje financijskog sustava. Zbog raznih utjecaja na tržište, od kojih treba izdvojiti gospodarska, svjetska zbivanja, ratove u svijetu povjerenje u financijski sustav više nije isto.

Anketa se sastoji od 17 pitanja i za rješavanje je potrebno oko 5 minuta. Trebala bi dati vrlo točne i pouzdane informacije o tome koliko Vi, kao ispitanici, zaista znate i vjerujete u financijski sustav.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu.

Sekcija 1

...

OPĆENITA PITANJA

1. Spol *

Ženski

Muški

2. Vaša dob? *

18 do 25 godina

26 do 35 godina

36 do 45 godina

više od 46 godina

3. Studirate kao? *

- Redoviti student
- Izvanredni student

4. Molim upišite smjer studija (upravni, računovodstvo...) *

Unesite odgovor

Sekcija 2

...

FINANCIJSKI SUSTAV OPĆENITO

Prvi dio pitanja odnosi se na poznavanje sustava općenito. Pred Vama su različite tvrdnje. Odgovor je uspješno zabilježen kada su svi odgovori popunjeni.

5. Financijski sustav...

	Nimalo se ne slažem	Možda bih se mogao/la složiti.	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
upravlja mojom ušteđevinom i usmjerava moj novac u daljnji razvoj gospodarstva .	☐	☐	☐	☐	☐
omogućuje mi da podignem kredit za svoje obrazovanje.	☐	☐	☐	☐	☐
asocira me na novac, banke, štedionice i tržišta kapitala.	☐	☐	☐	☐	☐

dovoljno je eksponiran u medijima i o njemu se iz istih može puno saznati.	☐	☐	☐	☐	☐
dobro je reguliran od strane zakonodavnih tijela Republike Hrvatske.	☐	☐	☐	☐	☐
jača ekonomiju države.	☐	☐	☐	☐	☐
stabilan je u našoj zemlji.	☐	☐	☐	☐	☐
Republike Hrvatske može se mjeriti s ostalim zemljama EU.	☐	☐	☐	☐	☐
ogledalo je bogatstva određene zemlje.	☐	☐	☐	☐	☐

6. Poznajete li novac i povijesni razvoj istog? ⋮

Ništa ne znam

Nešto malo znam

Smatram kako znam dovoljno dobro

Odlično znam

NOVAC

Naredna pitanja odnose se na poznavanje novca. Ova pitanja nisu toliko teorijska već više životna.

7. Poznajete li dobro našu valutu? Ovo se prvenstveno odnosi na apoensku strukturu.

- Ne poznajem dovoljno
- Osrednje mi je znanje
- Odlično poznajem naš novac

8. Smatrate li da je uvođenje eura kao službene valute Republike Hrvatske pametan potez? *

- Ovo nije bilo pametno
- Nemam posebno mišljenje
- Uvođenje eura je nešto najbolje.

9. Možete li ukratko obrazložiti svoj odgovor? *

Unesite odgovor

Sekcija 4

MOJE FINACIJE

Naredni set pitanja odnosi se na Vaše financije odnosno koliko ste zadovoljni kako raspoložete ali i kako raspoložu Vašim novcem. Prvi dio pitanja odnosi se na štednju i obveznice dok drugi dio predstavlja napredak u tehničkom smislu (digitalizacija)

10. U ovom trenutku, na koji način štedite?

- Ne štedim uopće, što imam i potrošim
- Uštedevinu držim "u čarapi", tj. kod kuće
- Imam otvorenu štednju/oročenje u banci

...

11. Uzevši u obzir svoju banku u kojoj mjeri ste zadovoljni kamatom koju dobivate na Vašu štednju?

- Kamata je vrlo mala, nisam zadovoljan/na
- Nemam neko mišljenje o kamatama, bitno da je sa strane
- Kamata je obzirom na sve dobra

12. Biste li, obzirom na način funkcioniranja investicijskih fondova ulagali u iste?

- Ne znam što su fondovi
- Ne, bojim se velikih gubitaka
- Bih, no možda kada bi me netko više savjetovao
- Apsolutno, već sam imao/la ovaj oblik ulaganja

...

13. Poznato mi je da su na tržištu naše zemlje bile obveznice Republike Hrvatske.

- Ne znam o tome ništa
- Načuo/la sam nešto no nije me pretjerano zanimalo
- Znam, razmišljao/la sam da investiram
- Da, imam upisane obveznice.

14. Kamata na obveznice (3,25% godišnje, rok dospjeća 2 godine) je mala.

- Ne, ovo je u ovom trenutku među boljim kamatama
- Kamata je osrednje vrijednosti.
- Kamata je vrlo mala.

15. Koristim uslugu mobilnog/digitalnog bankarstva.

- Ne, ne koristim
- Mogao bih koristiti uslugu no ne želim
- Da, koristim.

16. Sigurnost pri korištenju digitalnih usluga ocijenio/la bih ocjenom....

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

17. Smatrate li da starije osobe imaju manje povjerenja u digitalne usluge?

- Da, to je baš tako.
- Ne znam, nisam razmišljao/la o tome
- Ne, starije osobe vjeruju u sustav i jednako dobro se koriste.

9. POPIS SLIKA I GRAFIKONA

Slike

Slika 1. Sastav financijskog sustava (Izvor:autor)

Slika 2. Tijek sredstava kroz financijski sustav (Izvor: Mishkin i Eakins, 2019:16)

Slika 3. Banke i stambena štedionica koje imaju odobrenje za rad (Izvor: autor)

Slika 4: Monetarni agregati (Prilagođeno prema: HNB statistički podatci, monetarni agregati: URL)

Slika 5: Funkcije bankarskih institucija današnjice (Izvor: Rose, 2005:7)

Slika 6: Logotip Privredne banke Zagreb d.d., (Izvor: Pbz.hr, URL)

Slika 7: Razlike između internetskog i mobilnog bankarstva (Izvor: Ivanov i Maroshi, 2021:80)

Slika 8: Poslovi neživotnog i životnog osiguranja (Izvor: Ivanov i Maroshi, 2021:99)

Grafikoni

Grafikon 1: Tendencija pada kamatnih stopa oročene štednje (Izvor: autor)

Grafikon 2: Opći statistički podatci ispitanika (Izvor: autor)

Grafikon 3: Smjer studija ispitanika (Izvor: autor)

Grafikon 4: Lickertova skala kroz tvrdnje o financijskom sustavu (Izvor: autor)

Grafikon 5: Poznavanje novca i povijesnog razvoja (Izvor: autor)

Grafikon 6: Poznavanje apoenske strukture (Izvor: autor)

Grafikon 7: Mišljenja o uvođenju eura kao službene valute (Izvor: autor)

Grafikon 8: Način štednje (Izvor: autor)

Grafikon 9: Zadovoljstvo kamatnim stopama (Izvor: autor)

Grafikon 10: Ulaganje u investicijske fondove (Izvor: autor)

Grafikon 11: Upis obveznica Republike Hrvatske (Izvor: autor)

Grafikon 12: Stav o kamatnoj stopi na obveznice (Izvor: autor)

Grafikon 13: Korištenje digitalnog bankarstva (Izvor: autor)

Grafikon 14: Stav o korištenju digitalnih usluga od strane starijih osoba (Izvor: autor)

POPIS KRATICA

1. HNB – Hrvatska narodna banka
2. RH – Republika Hrvatska
3. npr. – na primjer
4. d.d. – dioničko društvo
5. i dr. – i drugi
6. tj. – to jest
7. EU – Europska unija
8. ECB – Europska središnja banka, *European Central Bank*
9. tzv. – takozvane
10. HANFA – Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
11. PBZ d.d. – Privredna banka Zagreb - dioničko društvo
12. i sl. – i slično

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Elizabeta Dimitrov**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom **Osobitosti financijskog sustava** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 18. rujna 2023.

Elizabeta Dimitrov

